
Wilhelm Ernst Christianis
 Historiske og Chronologiske Undersøgelse
 af
 Skilsmissetretten
 mellem
 Philip II. eller Philip August, Konge i Frankrig,
 og hans Gemalinde
 Ingeborg, fød Prindsesse af Danmark.

Første Afsnit.

Fra Philips og Ingeborgs Formaling til Pave Coelestins II. Død,
 d. e. fra 1193=1198.

Førerindring.

Alerede i mit Prieskrivt: Vergleichung der Nachrichten von dänischen Begebenheiten von 1182 bis 1209, die bei Arnold von Lübeck anzutreffen sind, mit andern Schriftstellern desselben Zeitalters (Copenhagen 1789. 4.) S. 77 f., har jeg anført, at mange Kilder til den her undersøgte Skilsmissetrettes Historie ere aabnede. Deraf har jeg siden endnu erhholdt flere. Af Holdtsfeld, Pontanus, Gram og Holberg ere ikkun enkelte Stykker af denne Historie undersøgte. Blondel de formulæ Cristo regnante in monumentis Veterum usq., betragter den kun fra et eneste Synspunct, i Hensyn til Virkingen af de mod Frankrig og dets Konge udgaaede Band- og Interdicts-Foranstaltninger. De Nhere, der have skrevet over den franske og danske Historie, saasom Belly, Meusel og Gebhardi, berøre vel disse Tildragelser, men det

C. Historisk og Chronologisk Undersøgelse af Skilsmissetretten ic. 29

det Hele er hidtildags endnu ikke af nogen undersøgt. Jeg tør da haabe ved nærværende Undersøgelse at have opfyldt Huller i den danske Historie og berigtiget endeel af dens Tidsberegning, som vel fortiente at opfyldes og berigtiges. Da jeg formedelst andre Forretninger ikke kunde levere den hele Afhandling paa reengang, saa syntes mig Pave Coelestins III. Død at være et beqvemt Tidspunct til at ende det første Afsnit, da Striden først under hans Eftermand Innocentius III. blev drevet med større Heflighed.

§. 1.

Philip II. eller Philip August blev af sin Fader Ludvig VII. for 1179 medelst hans overhaandrende Legemssoaghed, som en femtenaarig Prinds ^{d. 1.} antagen til Medregent og kronet til Konge ^{Nov.} (*).

(*) Rigordus de gestis Philippi Augusti ap. Duchesne script. rer. Franc. T. V. p. 5. Guilelm. Armoricus de gestis Phil. Aug. l. c. p. 71. Den samme eller som han kalder sig i sin i Vers forfattede Philips II. Historie, Wilh. Britonis Armorici Philipidos. L. I. l. c. p. 101. Guilelmi de Nangis Chron. ad ann. 1179 apud d'Achery Spicil. Tom. III. p. 12. edit. nov.

§. 2.

I det følgende Aar formælede den unge Konge sig med Isabella eller, som andre kalde hende, Elisabeth, en Datter af Balduin, Greve af Henegau (1). Det Kongelige Brudepars festlige Vielse tilligemed Philip 1180 Augusts Kroning skedte i St. Denis paa Himmelfartsdagen (2). Hans ^{d. 29.} Fader Ludvig VII. eller den yngre overlevede ikke længe den Glæde, som den ^{Maji.} ne forønskede Begivenhed havde opvakt hos ham; han døde den fjerde Maa- ^{d. 18.} ned efter sin Søns Formæling (3). ^{Sept.}

(1) Hendes Herkomst viser en Stamtafle hos Blondel de form. Christo regnante in vet. mon. usu. p. 323.

(2) Rigord l. c. p. 7 siger, det skedte 1181 den 1. Jun. paa Himmelfartsdagen; men det passer ikke. Paasken indfaldt den Tid den 5. April, og Himmelfartsdagen den 14. Maji. Derimod siger den, saavelsom Rigord, ogsaa samtidige Guilelm. Armor. l. c. p. 72, at det skedte Himmelfartsdagen 1180; d. e., siden Paaske var den 20. April, den 29. Maji. See og Guil. de Nangis. l. c.

30 C. Historisk og Chronologisk Undersøgelse af Skismissetretten

(3) Rigord l. c. siger, eod. anno (altsaa 1181) XIV. Kal. Octobr. feria quinta, det er den 18. Septbr. om Torsdagen; men dette indtraffer kun 1180; thi 1181 var den 18. Septbr. en Fredag. Rigtigere er ogsaa her Guil. Armoric. l. c. See og Nangis. l. c.

§. 3.

1190

d. 15.

Maji.

Efter et næsten tiaarigt Egteffab døde bemeldte Isabella eller Elisabeth, Philip Augusts første Dronning (*).

(*) Rigord l. c. p. 29 skriver, Anno millesimo centesimo octogesimo nono, regni Philippi decimo, Idus Martii, obiit Elisabeth Regina, uxor Philippi Francorum Regis; altsaa den 15. Martii 1189. Guil. Armoric. angiver l. c. p. 75 det samme, som Dronningens Dødsaar, uden at nævne Dagen. Ligesaa Guil. de Nangis. l. c. p. 17. Ikke desmindre har man føie til at antage 1190 for Dronningens Dødsaar; thi alle disse franske Skribentere synes at have fulgt den i Frankrig før dum meget brugelige Skif, at begynde Aaret med Paasken. Derom vidner et saavel hos Rigord. l. c. p. 28, som hos Guil. Armoric. de gestis Phil. Augusti. l. c. befindtligt Sted. Han siger, Eodem anno millesimo centesimo octogesimo octavo, secunda die Februarii feria quinta fuit eclipsis lunæ universalis, hora noctis quarta et duravit per tres horas. Denne, i det han ligeledes taler om 1188 Tildragelser, farer saaledes fort, Eodem anno quarto nonas Februarii feria quinta, hora noctis quarta, fuit eclipsis lunæ universalis et duravit per tres horas. Men efter astronomiske Beregninger var i 1189 (Aaret regnet fra 1. Januar) den 2. Febr. en Maaneformørkelse af henved 9 Tommer (Calvisii opus Chronol. ad ann. 1189. p. m. 955). Ogsaa faldt i dette samme Aar den 2. Febr. eller quarta non. Febr. paa en Torsdag, feria quinta; thi i dette Aar, hvori Paasken indfaldt den 9. April, var Søndagebogsstavet A. Det er altsaa klart, at de have regnet Aaret 1188 fra samme Aars Paaske, d. e. fra 17. April til 8. April i det følgende Aar 1189, og at altsaa deres Tids Ansættelse om den d. 2. Febr. indtruffne Maaneformørkelse hører til Aaret 1189. Af samme Grunde maa den Idus Martii eller den 15. Marts hos Rigord l. c., og altsaa Dronningens Dødsdag, kun forstaaes om 1190. Det selvsamme Dødsaar og den her ansatte Dødsdag antage ogsaa Udgiverne af Gestis Innocentii III, i det de Pag. 54. Not. 8. beraabe sig paa art de verifer les dates. T. II. pag. 579. Om denne ny Udgave gives Efterretning i Noten til næstfølgende §. 4.

§. 4.

1193.

Kong Philip August, som havde besluttet at indlade sig i nyt Egteffab, henbødte Diet til en dansk Prindsesse, den navnkundige Kong Waldemars I. Datter. Til den Ende sendte han Biskop Stephan i Rehon til Danmark, og lod anholde hos Kongen af Danmark Knud VI. om een af hans Søstre til Dron-

Dronning. Deri komme alle Skribentere overeens (*), men i Fortællingen af Omstændighederne ere de forskellige fra hinanden.

(*) Rigord. ap. Duchesne S. R. F. Tom. V. p. 36 seq., Guil. Armoric. ibid. p. 77, og Gesta Phil. Aug. ibid. p. 258 tale vel om den franske Konges Formaling med den danske Prindsesse, men ikke om Gesandtshabet. Paa det sidste Sted kaldes den danske Konge, enten formedelst Asseriverens Feiltagelse, eller den gamle Skribents Uvidenhed og Skisdesløshed, Francicus. Gesta Innocentii III. p. 54 seq., efter den ny Udgave, som findes i det store Verk, der 1791 er udkommen i Paris i 3 store Foliobind under følgende Titel, Diplomata, cartæ, epistolæ et alia Documenta ad res francicas spectantia, ex diversis regni, exterarumque regionum Archivis et Bibliothecis, jussu Regis Christianissimi multorum eruditorum curis, plurimum ad id conferente Congregatione S. Mauri eruta. Notis illustrarunt et ediderunt L. G. O. Feudrix de Brequigni, et F. I. G. La Porte du Theil. Det første Bind og tillige den første Deel af dette vigtige Verk indeholder Heviisskrivter, Breve og Instrumenter af den merovingiske Tidsalder, med foranstaaende paa 383 Sider aftrykte Prolegomena. Den anden Deel bestaaer af to Tomer og ligesaa mange Bind, og indeholder, Innocentii Papæ III. epistolæ anecdotas, quotquot in archivis vaticanis hucusque delitescentes, in collectione Baluziana olim desiderabantur. Ved Enden af denne anden Deels første Tome har Udgiveren paa nye ladet aftrykke disse Gesta Innocentii III., hvilke allerede Baluze foran i den af ham udgivne denne Paves Brevsamling og Muratori Sc. Rer. Ital. Tom. III. havde udgivet, men efter et Haandskrift i Bibliotheca Vallicellana (d. e. Fædrenes af Oratorio St. Philippi af Neri i Rom) med en Mængde af lærde og meget oplysende Anmærkninger. Jeg anfører derfor disse Gesta Innocentii III. her og i det følgende bestandig efter denne nyeste Udgave. Guil. Neubrigensis Rer. Anglic. Lib. IV. Cap. xxiv. ap. Commelin. S. R. A. p. 465. Joh. Bromton Chron. ap. Twysden et Selden. S. R. A. col. 1244. Henr. de Knyghton de eventib. Angl. L. II. l. c. col. 2406.

Rigord melder udtrykkelig, at Kong Philip havde hos Kong Knud anholder om een af hans Søstre. At denne endnu den Gang virkelig havde mere end een ugiot Søster, beviser Gruber Orig. Livon. p. 115 med uforkastelige Vidnesbyrd, og fører hende navnlig an, saavidt han om hendes Navn og paafølgende Formalinger fandt optegnet i Historien. At tvende af Kongens Søstre vare bestemte til Kloster levnet, sees af et Brev, som den i denne hele Historie saa mærkværdige Abbed Wilhelm paa Eschildebe eller Ebholt har tilskrevet dem. S. Wilh. Abbat. Epist. xxvi. L. I. i de af Kammerherre Suhm udgivne og fortsatte Langebeckste S. R. D. Tom. VI. p. 23 seq. (See og Gram ad Meursl. col. 356). Abbedens Brev skal efter Bartholin være skrevet 1188, men efter Langebeck 1187. Efter den lærde Udgivers Anmærkninger hedder den ene af disse Kongedøtre, som begge betegnes med M. og M., i nogle Haandskrivter Margaretha, den anden kan da have hedt Marie eller Magdarene, omendstfont ingen Datter af Valdemar I. er bekjendt, som skulde have havt dette Navn.

Rigord l. c. melder, at Gesandtshabet skulde 1193 være afgaaet til Danmark, følgelig i det samme Aar, hvortil, efter hans og flere gamle Skribenters Udsagn, den

den danske Prindsesse er bleven forlovet med Kongen, hvorom her snart skal gives nærmere Underretning. Det første synes ikke heller at være nogen Tvil underkastet, med mindre maaskee et dette Frierie vedkommende Brev af fornævnte Abbed Wilhelm allerede skulde være frevet 1192, hvorom mere i det følgende.

S. 5.

Kong Philip August, der paa det Korstog, hvilket han tilligemed den engelske Konge Richard I. med Tilnavn Lovherte havde foretaget for at hjælpe paa de Christnes Anliggender i Orienten, var bleven ueens med denne Konge, og tidligere end han kommet tilbage fra Morgenlandene, havde ikke saasnart faaet Tidende om det Fangenskab, hvori Richard paa sin Heimreise fra Korstoget var faldet, før han var betænkt paa at rive denne saa frygtelige Modstanders franske Besiddelser til sig, og indfaldt til den Ende med en stor Krigsmagt i Normandie (1). Han havde altsaa nu Marsag nok at sætte sig i en saadan Forsætning, at han saavel kunde være Richards Feldtherre i hans Graværelse, som ham selv, naar han kom i Frihed, voren, og i saa Henseende ved Forbund at skaffe sig mægtig Bistand. Efter gamle ja endog samtidige ikke saa meget franske som engelske Skribenteres Efterretninger skal han, ved at anholde om den danske Prindsesse, tillige have begieret at slutte Forbund med den danske Konge imod Kongen af England.

Roger af Hovden (der dog urigtig kalder Prindsesse Ingeborg, som Philip August begierede, Botilde) siger udtrykkelig, at Kongen af Frankrig havde ved dette Ægteskab til Hensigt at bevæge Kongen af Danmark til Sæstog mod England (2). Gervasius (der dog urigtig angiver 1195 for Bryllupsaaret) skriver, at Kong Philip paa denne Maade har villet forskaffe sig de Danstes Hielp mod den engelske Konge (3). Noget omstændeligere fortælles det af Henrik Ruyghton, Canik i Lencyester (4); men ingen giver udsørligere Beretning herom end Wilhelm af Neubery (5) og Bronton (6): "Kongen af Frankrig, saa fortælle de, især den sidste, søgte at indvikle den engelske Konge i skrækkelige Uroeligheder og paa en listig Maade opegge de Danske, disse Englands gamle Fiender, til at oprippe en for lang Tid siden neddyttet Tvistighed; han lod altsaa ved et meget anseeligt Gesandtskab anholde hos de Danstes Konge om hans Søster, en ypperlig Prindsesse; Kongen af Danmark, der viste Gesanterne en meget ærefuld Modtagelse, og efter Rigets ypperste

" ypperste Mænds Raad meget vel optog deres Andragende, spurte dem, hvad
 " forlanger da Eders Herre til Brudekæt? De svarede i Overeensstemmelse med
 " deres Fuldmagt: Han ønsker de danske Kongers gamle Ret og Paatale til Eng-
 " land, og for at udføre den en dansk Krigshær og en dansk Flaade paa et Aar.
 " Eders Herre, svarede Kongen, forlanger noget, som ikke er uden stor Vanske-
 " lighed; imidlertid vil jeg tage det i Overveielse. Da han derpaa raadslog her-
 " om med Folkets ypperste Mand, erklærede de sig paa følgende Maade: Vi have
 " nok at skaffe med et hedensk Folk, som er vore Grændser nær, med Venderne;
 " skulde vi nu vende os fra disse, angribe Englænderne, et christeligt, uskyld-
 " igt Folk, og saaledes indvikle os i en dobbelt Fare? thi angribe vi Englan-
 " derne, saa blotte vi vore Grændser for de vildeste Barbarer, der boe nær hos
 " os. Desuden er Englænderne et stort, et stærkt Folk, berømt for anseelig Fors-
 " mue, og, som man mener, mægtigt nok til at beskytte deres Velfærd og Frihed
 " mod ethvert Angreb udenfra. Den franske Konge saer altsaa at begjære en
 " anden Brudekæt. Du, o Konge! tør ikke med Dit Folkes Fare forskaffe
 " din Søster et ærefuldt Egteskab. Raadet stod Kongen vel an, og han bad
 " de franske Sendebud at gjøre andre Forslag. o. s. v."

Denne Esterretning, og een af de Skribentere som give den, Wilhelm
 af Neuberg, har Blondel (7) søgt at igiendrive, og vor udelige Gram (8)
 har billiget hans Dom. Men hverken den store Forraad af Lærdom eller den
 kritiske Skarpsindighed, hvormed han i Overeensstemmelse med sin Hensigt har
 undersøgt forskellige Dele af denne Formælingshistorie, ei heller den Anseelse
 og billige Verbødighed, som dennes vidtudstrakte Videnskab og ubegrændsede
 Fortjenester af Fædrelandets Historie har forskaffet ham, bør standse en
 frimodig Prøvelse. Jeg vil anstille den, uden derved at ville gjøre mindste
 Skaar i den Aetelse, hvorpaa disse sande store Lærde have forhvervet dem den
 værdmæssigste Adkomst hos Esterlægten.

Blondel forekaster først den gamle Skribent hans Partiskhed: Wil-
 helm af Neuberg, siger han, havde uden Tvivl kundet give os sande Esterrets-
 ninger om det som tildrog sig i hans Naboskab, ja næsten under hans Dine,
 om han ikke havde nærret et uforsonligt Had mod Kong Philip August (9).
 For Partiskhed kan vel ingen Skribent fritændes, der har optænet Philip
 Augusts og den første Richards Svridigheder, han være fransk eller Eng-

lander, han have skrevet for eller imod den franske Konge; men deraf følger ikke, at enhver Omstændighed, han beretter, skulde være opdigtet; allermindst gielder Følgen da, naar Beretningen gandske og aldeles stemmer med de handlende Personers Character og Tankemaade; at dette er Tilfældet, vil af det følgende blive klart.

”Wilhelm, siger freudeles Blondel, digter slet og modsiges sig selv, naar han foregiver, at Kong Philip kun derfor beilede til Prindsesse Ingeborg, at han ved denne Forbindelse kunde sikke sig Englands Erobring. Hvad han kalder de danske Kongers gamle Ret til England, maatte han rettere have kaldet forældede; thi siden 1040 havde de danske Konger aldeles tabt Englands Besiddelse; og Skribenten er ubetænksom nok til selv at fortælle, at Rigets Store selv havde erkiendt, at denne Besiddelse ikke tilkom deres Konge. Var det Uret 1193 at angribe det christelige og uskyldige engelske Folk, saa har ogsaa Kong Svend Aar 1013 ingen Ret havt at bringe det under Naaget; saa have ikke heller de Danske ved ham kundet vinde nogen retmessig Paatale derpaa, den de kunde overdrage til andre” (10).

Om de danske Kongers Ret og Paatale til England var forældet, kan vel i disse Tilfælde kun bedømmes efter Grunde af den conventionelle Folkeret, i hvis Følge alle Folk og alle Konger i ældre og nyere Tider havde antaget og endnu antage, at ethvert Folk og enhver Fyrste, som ved Magt eller Tilfælde er fortrængt fra et Lands Besiddelse, saalænge de ikke udtrykkelig have afstaaet og frasagt sig deres Ret, forbeholde sig samme saaledes, at de igien kan gjøre den gjeldende, naar en gunstig Leilighed tidlig eller sildig maatte indtræffe; thi om philosophiske Erhvervelsesmaader af Herskabs- eller Regjeringsret kan her ikke være Spørgsmaal, og det saa meget mindre, som man af det tolvte Aarhundrede umuelig kan vente sig Begreb, hvilke, om end skarpsindige Arbeidere i Stats og Folkeretten længe havde fattet dem og vitter dem, enten som henstrøede Tanker eller paa en mere betydelig Maade, dog neppe i Henseende til almeen Kundskab, have begyndt almindelig at fremspire i vores oplyste og mere dannede Europa. Efter hine Folkerettens Grundsætninger var altsaa de Danstes Paatale paa England, grundet paa deres Fædres fordums Besiddelse, endnu aldeles ikke forældet. Men Danmarks Ypperste, siger Blondel, have, efter Wilhelm af Neubergs egen Udsagn, erkiendt denne Paa-

Naatales Uagtsdiagbed. Naar de holdt et Angreb paa det christelige og uskyldige engelske Folk i 1193 for uretfærdigt, saa maatte de ogsaa holde Svends 1013 foretaagne Undertvingelse af England for ubesriet; og altsaa kunde de Danske ingen lovtlig Adkomst vinde derved, og saelig ikke heller overdrage nogen saadan Ret paa England til andre. Gram (11), der billiger Blondels Dom, siger om de brittiske Skribentere, der have efterladt disse Esterretninger, at de talede saaledes om disse Sager, at man skulde troe de havde bivaanet det danske Statsraads Forsamlinger og dets Underhandlinger med de franske Gesandter. Nu kunde man svare, at Skribenterne havde efterbetet de græske og romerske, hvilke, for at give deres Foredrag mere Liv, lade deres Konger og Feldtherrer holde Taler til Folket eller Hæren, saaledes som de kunde have talet, som de og i Henseende til Hovedindholdet virkelig have holdt, men ikke i det Hele saaledes som de af Historieffriverne findes antagne. Paa samme Viis kunde det være gandske sandt, hvad Wilhelm af Neuberg og andre brittiske Historikere fortælle, at de Store i Danmark havde fraraadt deres Konge at begynde noget mod England, skient Grunden de lægge de Store i Munden kunde være udtænkt af dem selv. Men det er ikke umueligt, at Skribenterne kan have været vel underrettede endog om det danske Raads eller de Stores og Edles Grunde; Kongernes nypperste Raad vare Geistlige; i Spidsen af Raadet stod den Gang den store Erkebisp Absalon. Ved de mangehaande Forbindelser, hvori alle Landes Geistlige i de Dage stode med hinanden, ved de Geistliges gjentaagne Mellemreiser fra Land til Land, kunne Esterretninger af Natur som disse letteliqen forplantes fra danske Geistlige til engelske. Men hvorum alting er, saa kan det dog ikke udsedes af den gamle Mators Ord, at det danske Raad har kiendt deres Konges Ret til England uagtsdig; de fraraade ikkun en Krig mod Englænderne, et christeligt og skyldfrit Folk, paa en Tid, da de have nok at skaffe med deres hedenske Naboer Venderne, og det altsaa vilde stride imod al Klogskab gandske at blotte sig for disse og angribe hine, og saaledes udsætte sig for en dobbelt Fare; Christne vare dog Englænderne, og skyldfrit, uagtet ald de Danskes Naatale paa England, det da levende engelske Folk. Venderne, som deels af Kong Waldemar I., deels af Kong Knud VI. og den store Feldtherre Erkebisp Absalon vare undertvungne og gjort de Danske underdanige, kunde let luse paa en Veilighed, den en Krig mod England kunde

give, gribe den, aflaste det forhadte danske Nag, og sige dem af med Christendommen selv, der var dem med Magt paanødt. Marsager nok for danske Mænd, for Kongens Statsministere og Raad at fraraade et Angreb paa England, og det saa meget mere, da paa samme Tid de danske Stater af Bisp Waldemar i Sleesvig og Grev Adolph III. af Holsteen, eller begge Bundsforvandre, deels virkelig vare forurologede, deels havde Uroe at befrygte (12); men at de Danstes Naatale paa England ikke gandske ansaaes forældet, det beviser klarlig Waldemar II., Kong Knud VI. Broders og umiddelbare Estermands Tænkemaade og Afstigt. Foruden det at han satte de tre Løver eller Leopardter rimeligviis af det engelske Vaaben i det danske Vaabenskjold, havde han, efter en gammel brittisk Skribents Udsagn, truet at vilde angribe England (13); og med hans bekendte Erobringsyge vilde han ventelig ogsaa have udført sin Trudsel, om ikke først hans mangehaande andre Foretagender og Uroligheder, saa hans ubeldige Fangenskab og hans endog efter hans Befrielse gandske forandrede Stilling havde holdt ham derfra. Alt dette viser da, at de Danstes Naastand paa England kunde anses for intet mindre end forældet; og Kongen af Frankrig, som det var saameget om at gjøre at overraske sin brittiske Modstander, der ikke undsaar sig ved at opegge Kong Richards egen Broder, den siden saa kaldte Jahan uden Land, til Oprør mod sin Kongelige Broder, vilde uden Tvivl gierne, havde han kunnet faae dem, have seet danske Hjælpetropper og en dansk Flaade at rykke an imod England.

Med hans Character og hans Omstændigheder passer sig altsaa heel vel den Hensigt, formedelst sin Formæling med en dansk Prindsesse at tilveiebringe sig de Danstes Hjelp. Blondel synes altsaa uden Feie at gjøre den gamle Skribents Troværdighed i Henseende til denne Esterretning tvivlsom. Just af samme Marsag kan jeg ikke heller bifalde hans Mening, naar han siger (15): "De Store i Danmark kunde ligesaa lidet selv troe, som søge at overtyde deres Konge om, at den engelske Nation, hvilken, som de selv vidste, 1013 var betvinget af Kong Svend ved Danske, og 1066 af Wilhelm den Erobrer ved Normanniske Vaaben, skulde være stærk nok til at forsvare sin Belskærd og Frihed mod enhver udvortes Magt."

Hvorfor skulde England ikke i Aaret 1193 kunde have havt en Styrke, som det 1013 og 1066 ikke besad? Alt var jo dog under Henrich II., den første

første af de Plantagenetiske Konger, Englands Magt voret til ualmindelig Størhed, da denne modige Fyrste deels ved Arv, deels ved sit Givtermaal, deels Seier og Erobringer, paa en overordentlig Raade havde forøget sine Lande, sin Vælde og sin Frygtelighed; og leed end hans personlige Anseelse, bleve end hans sidste Dage kummerfulde formedelst den uslykkelige Tvedragt med Erkebispnen Thomas Becket, og hans egen Families Medvirkning til hans Uheld; saa blev dog derved Statens og hans Sønns Efterfølger Kong Richard den første's Magt langt fra ikke saa svækket, at den jo fremdeles vedblev at være frygtelig.

Uf lige Grunde er det og let at giendrive, hvad Blondel siger om Wenderne, at de 1193, da der handleedes om Angrebet mod England, ikke kunde være frygteligere end de vare til Kong Svends Tid, da han vandt England (16). Danmark havde mere Aarsag at frygte for de under Maget bragte Wenders Graftald, end fordum for disse Folkeslags streifende Sæetoge.

- (1) Rigord. l. c. p. 36. Guilelm. Armoric. ibid. p. 77. Roger Hoved. Annal. pars post ap. Henr. Savillum S. R. Angl. p. 724 seq.
- (2) Roger. Hoved. l. c. p. 731. Hvorfra Skribenten har taget Navnet Wotilde, er uviist. Ved Middelalderens Skribenters store Skiodsløshed og Forvirring er det ikke uden al Rimelighed, at han kan have forvevlet Prindsesse Ingeborgs Navn med hendes Bestemoders Dronning Wotildes, der var givet med Erik Tiegod, hvis Navn kan have været ham af den Danske Historie bekendt.
- (3) Gervaf. ap. Twysden et Selden. S. R. Angl. col. 1589.
- (4) Henr. de Knyghton ap. Twysden et Selden. l. c. col. 2406. Expetiit Rex Franciæ per legatos nuptias Germanæ Regis Dacorum, eo tamen pacto, ut dotis nomine sibi concederetur illud antiquum jus, quod Dacis ab olim competebat, simul cum classe et exercitu per unum annum ad hoc assequendum.
- (5) Guilielm. Neubrigenfis. L. IV. C. 23 et 24. ap. Commelin. S. R. A. p. 464 seq.
- (6) Joh. Bromton Cron. ap. Twysden et Selden. S. R. Angl. col. 1244.
- (7) De formulæ: regnante Christo in monumentis veterum usu, diatribe.
- (8) Gramm. ad Meurf. col. 362. not. d.
- (9) Blondel de formulæ Regn. Christ. p. 353.
- (10) l. c. p. 355.
- (11) Gramm. ad Meurf. l. c.

38 C. Historisk og Chronologisk Undersøgelse af Skilsmissetretten

- (12) Derom har jeg handlet i mit Priisfriet, Vergleichung der Nachrichten Arnolds von Lübeck von dänischen Begebenheiten mit andern Schriftstellern. S. 14. Pag. 46 seq.
- (13) Marthæus Paris. histor. Angl. p. m. 533. Anno eodem (1241) Valdemarus Rex Daciæ, postquam quadraginta annis regnaverat, qui ausu temerario comminatus est, Angliæ fines invadere et hostiliter impugnare, multiplicans loqui Sublimia gloriando, iublatus est de medio.
- (14) Roger Hoveden Annal. pars posterior ap. Henr. Savile S. R. A. p. 724.
- (15) Blondellus. l. c. p. 355.
- (16) l. c.

§. 6.

Efter de ansførte brittiske Skribenteres yderlige Beretninger andrage de franske Gesandter om en Brudestat af 10000 Mark Sølvs, hvortil Kongen af Danmark svarede: Hvad Kongen af Frankrig nu lader begiere af mig er i sig selv en ringe Ting med Hensyn til Sagen og Personerne. Jeg indvilliger med Forsielse hans Forlangende, og skal til rette Tid opfylde mit Løfte (1). Danske Skribentere nedsatte denne Sum meget, og paastaae, at Prindsessen kun har faaet 4000 Mark Sølvs i Medaivt (2). I Esterretningen om den Redebonhed, hvormed Kong Knud VI. skal have antaget Egteskabs-Tilbudet, stemmer en fransk Skribent overeens med de brittiske (3). Imidlertid mangler det ikke paa Vidnesbyrd, hvoraf erfares, at han ikke har været saa aldeles redebon, og at stærkere Overtalelsesgrunde have været udfordrede for at bevæge ham til Samtykke, især i Henseende til Brudestatten. Gram har allerede anmærket (4), at den franske Gesandt Biskop Stephan Noyon har seet sig nødt til at betiene sig af sin Landsmand Abbed Wilhelm fra Eskilsøe eller Ebelholt, hvorhen Klosteret, som før var paa Eskilsøe, er bleven henlagt (5), for at formaae Kongen til ingen Penge at spare, hvor det gaaet om at tilveiebringe en Forening, der efter Abbedens Tanker var saa ærefuld for Kongen. Gram beviser dette med et af Abbed Wilhelms Breve, som nu er trykt, men i hans Tid alene var i Haandfriet (6); deri skriver Abbeden, at han besygtede, om Kongen ikke skulde modtage den ham af de Franskes Konge tilbudne Vere, han da siden vilde angre det, og at Kongens Roes og Berømmelse, hvoraf næsten hele Verden gav Gienlyd, derover maatte lide Afbræk. Ach! udraaber han, hvo vilde da ei sukke? Hvo vilde da ei sælde

Taaer?

Taarer? En stikkelig Pengesum hersker ikke over sin Herre, men adlyder ham. Guld og Sølv gaar som det kommer, men Vren bliver for sin Erhverver, der ikke misbruger den, evig. Kongen maatte dog overveie hvad en underdanig Tiener forestiller sin Herre. Min Herre og Konge betænke dog, hvor stor Uffstanden er mellem det Forgængelige og Uforgængelige, og Hans opklarede Die vil see, at Penge bør ikke veie op imod Vren. Skulde ingen klækkelig Pengesum være forhaanden, saa kunde jo en Udsættelse erholdes, indtil Kongens Haand saaledes ved Jyrster eller Herrer blev styrket, at Han kunde betale. Vi selv, skjønt vor Nødsøst indskrænker os, vilde gierne, om det saa takkes Ham, Indigst tiene med det, hvormed Hans Kundhed for kort siden haver gjort os Ham forpligtede. Herre! det er ingen ringe Vre, som anbydes Eders Naade; thi, i Fortrolighed sagt, naar Kongen af Danmark er ved et nye Venkabsbaand forenet med Kongen af Frankrig, har Han ikke nødvendig at frygte for Romernes Pengeslyge og Gierrighed.

- (1) Guilelm. Neubrig. l. c. p. 465. Bromton. l. c. col. 1244. Henr. de Knyghton. l. c. col. 2406.
- (2) Hvitfeldt Danm. Hist. Krøn. Første Bind in Fol. Pag. 159. Pontan. Rer. Dan. Hist. L. VI. p. 286.
- (3) Rigord. l. c. p. 37.
- (4) Gramm. ad Meurf. col. 361 seq.
- (5) Om denne fra Frankeria til Dannemark indfaldre og siden canonicerede Abbed Wilhelm s. Vitam Vilhelmi Abbatis i de af Kammerherre Suhm udgivne Langebeckste S. R. D. Tom. V. No. 143.
- (6) S. R. D. Tom. VI. p. 42 seq. Det hele Brev, for saavidt hidhøver, lyder paa Latin, i hvilket Sprog det er skrevet, saaledes.

Ad Dominum Regem Danorum,

C. pro negotio Sororis ejus.

Præcellentissimo Domino Canuto Dei gratia glorioso Regi Danorum Frater Guilelmus pauperum fratrum Sancti Thomæ de paraclyto minister indignus debitam tanto Domino reverentiam et devotum obsequium. Ad decorem coronæ Regalis accedit, ut sicut Principes Regni lætos et hilares reddit temporalis gloria Regis sic nihilominus eosdem dejiciat depressio Majestatis. Qui igitur Lateri Regis assistunt et regalibus præfunt negotiis, necesse est, ut jura et rerum ordinem conservent, ut jura videlicet integra et illibata permaneant et rebus hominum usibus attributis augmenta proveniant: sed super hæc omnia, ut honor Regis conservetur et accrescat illæsus. Hoc autem, mi Domine, eo dicimus intuitu, ut si vobis a Rege Francorum apud Excellentiam Vestram locum non habeat honor oblarus, valde veremur,

ne

ne tale consilium diuturna poenitentia subsequatur, ut fama vestra suavis opinio, quæ jam fere per totum redolet mundum, celebritatis suæ sentiat detrimentum. Heu! quis tunc non ingemiscat? heu, quis tunc non currat ad lacrymas? honesta pecunia Domino non imperat, sed Domini famulatur obsequio. Argentum et aurum sicut accedit ita et recedit. Honoris autem gloria; quisquis adeptus et eo non abusus fuerit, cum eo in seculum seculi permanebit. Intendat nunc quæso Regia Celcitus, quid humilis servulus ejus loquatur Domino suo. Recogitet Dominus meus Rex, quæ sit inter id, quod perit et quod non perit distantia, et videbit oculo puriori, quod non debeat honori prævalere pecunia, quæ si manibus non occurrat, alterius temporis inducias vestra sublimitas duxerit expetendas, donec ad perfolvendum Principum et amicorum vestrorum auxilio manus vestre Potentiæ sublevetur. Nos vero, licet paupertatis articulis constringamur, quia Vestrum desideramus honorem, illud, quo nuperrime sibi nos munificentia Regalis astrinxit, vestris obsequiis, si Vestrum beneplacitum fuerit, alacriter inserviemus. Non est mi Domine parvus honor, qui offertur Gratia Vestra, quod tamen Vobis in aure loquimur, quia si copulatum Vestris amicitiiis habueritis Regem Francorum, non erit de coetero vobis formidini cupiditas et avaritia Romanorum.

§. 7.

Dette Abbed Vilhelms Brev er efter Bartholins Mening skrevet 1193, men efter Langebeck's allerede 1192 (1); af det sidste vilde følge, at det franske Gesandtskabs Underhandlinger i 1192 havde taget deres Begyndelse. Mig ere de Grunde ikke bekendte, der have bevæget denne høverlige Grandfæter at antage denne Tidsregning. Men da den samtidige Rigord sætter baade Gesandtskabet og Formælingen i 1193 (2), da alle udforderlige Underhandlinger gandske gierne kan have gaaet for sig i det samme Aar indtil den Tidspunct, da Afreisen og Formælingen skedte; saa seer jeg ingen Grund, hvorfor bemeldte Brev ikke ogsaa kan være skrevet i 1193. Vel kunde man af Bromtons Fortælling (3) med et Slin af Sandhed troe sig besøiet at sætte det franske Andragende og Formælingen selv i 1192. Men denne Skribents Fortælling om denne og flere samtidige Tildragelser ere saa lidet tydelige og bestemte, at den her, hvor det kommer an paa en nøiagtig Tidsbestemmelse, ikke er afgjørende.

(1) Efter den dette Brev i Scr. R. D. Tom. VI. p. 42 vedføjede Note (y).

(2) Rigord. ap. Duchesne. Tom. V. p. 36 seq.

(3) Ap. Twysden et Selden. col. 1236-1260.

§. 8.

Saa snart den Sag om Brudeskatten og hver Betingelse ved Jaordet 1193. var bragt i Rigtighed, og Sikkerhed for Egetskabets Fuldbyrkelse stillet, overgav Kong Knud de franske Gesandter, som han tillige raeligen beskienkede, sin Søster. Da han havde taget Afsked med dem, og de fik Medbør, gik de med et anseeligt Følgeskab, hvilket Kongen havde givet dem med, og hvoraf den ypperste var Peter Biskop i Roeskilde, med deres Konges Brud om Bord.

(*) Rigord. l. c. p. 37. Gesta Innocent. III. l. c. p. 55. Om Bisp Peter i Roeskilde, hvilken efter Chronic. Særland. ap. Langebeck. S. R. D. Tom. II. p. 622 blev indviet 1192, see Testament Absalonis cum notis Otton. Sperlingii S. R. D. Tom. V. P. 438. not. 31.

§. 9.

Efter en samtidig fransk Skribent landede de til Arras, hvorhen Philip August i Folge med Biskopperne og Rigets store Mand ankom for at imodtage sin Brud, tog der denne med Længsel forventede Prindsesse til sin retmæssige Gemalinde, og lod hende krone til de Frankers Dronning (1). Efter en anden ogsaa samtidig fransk Skribent (2) og efter flere brittiske (3) og andre Skribenter (4), kom Kongen sin Brud imøde til Amiens, og der fuldbyrdede først Formælingaen, siden Kroningen efter eet Vidnesbyrd paa een Dag (5), efter andre i to paa hinanden følgende Dage (6).

1193
d. 14.
og 15.
Aug.

(1) Rigord. l. c.

(2) Guilelm. Armor. ap. Duchesne. Tom. V. p. 77.

(3) Radolf. de Diceto ap. Twisden. et Selden. col. 671. Jo. Bromton. ibid. col. 1244. Roger. Hoveden. Annal. pars postea. ap. Henr. Savile. p. 731. Guilielm. Neubrigger. Angl. L. VI. ap. Commelin. p. 465.

(4) Gesta Innocent. III. l. c. p. 55, et Vita Coelestini III. ap. Murator. S. R. I. Tom. III. p. 480.

(5) Guilelm. Armor. l. c.

(6) Gesta Innocent. III. l. c. Roger. Hoveden. l. c. Den udførligste Efterretning og den næstagtigste Tidsbestemmelse derom giver Chronic. Andrense ap. d'Achery Spicil. Tom. II. p. 823. Anno Domini 1593 Philippus Rex anno xiii regni sui secundam duxit uxorem Ingelburgem Regis Daciae filiam in Vigiliis assumptionis Mariae Ambianis. Orastina autem die Dominica, adstante Wilhelmo Remensi Archiepiscopo:

Petro Atrebatensi, Joanne Cameracensi, Theobaldo Amianensi, Stephano Fornacensi et aliis Episcopis, Archiepiscopis, Suffraganeis, multis etiam Franciæ Principibus adstantibus Regio diademate coronata est. Samme Efterretning har og det til Siegherto Gemblacensi i den Struviske Udgave af Pistorii S. R. G. Tom. I. hosføiede Auctuarium Aquicinctinum ad ann. 1193. Denne Efterretning, foruden det at den er udførlig, har særdeles Kiendemerker paa dens Troværdighed. Vigilia assumptionis Mariæ, eller Dagen for Marias Himmelfart, er den 14. August. Paa denne Dag skal Formælingen være skeet, og Kroningen paa den følgende eller 15., som var en Søndag, paa hvilken Mariæ Himmelfartsdag just indfaldt. At dette træffer, i Følge Calendarregniinaen, rigtig ind for Aaret 1193; thi da Søndagsbøggstavet i dette Aar var C, og Paassen faldt paa den 28. Marts, saa faldt og den 15. August paa en Søndag. De nyeste Udgivere af Gestæ Innocent. I. c. not. 4. bevise ogsaa denne Overeensstemmelse af de chronologiske Kiendetegn, beraabende dem paa Art de verifiers les dates. Rad. de Diceto siger blot, at Formælingen skedte in assumptione beatae Virginis. Roger Hoveden I. c. angiver, at Philip August har formælet sig med Prindsessen til Amiens om Loverdagen, og den følgende Dag, i de af hende medbragte danske Gesandteres Overtøvelse, ladet hende krone. Man seer let at Skribenten blot haver feilet i Maaneden.

Det synes underligt, at de to franske Skribenter Rigord og Wilhelm af Bretagne (Guillelmus Armoricus) ikke stemme med hinanden i at angive Stedet, hvor Formælingen og Kroningen blev fuldbyrdet, at Rigord nævner Arras, og Wilhelm Amiens. Begge vare samtidige, Rigord af Profession en Pape, Kong Philips Historieforfatter, og Monk i St. Denis; Wilhelm, denne samme Konges Capellan, der næsten allevegne var i hans Følge. Den første var vel noget ældre af Aar, og hører endnu for det meste til det tolvte Aarhundrede; den anden rimeligviis fød henved 1170; den første en tidligere Skribent, som den anden først fra 1209 af haver fortsædt, og ifkun givet et gjentagende Udtog af den foregaaende og tidligere Deel af sammes Historie (See Memoires del. acad. des Insc. et belles lettr. Tom. VIII. p. 528 seq. Udg. i 4.); og det er mærkeligt, at Wilhelm af Bretagne i ommeldte gjentagende Udtog, som han gjorde af Rigords Verk, hvori han ellers saa noie følger ham, og kunielden gjør en liden Tilfætning, her afviser fra ham, og nævner det samme Amiens, som ikke blot brittiske Skribenter, men endnu en fransk Chronik (Chronicon. Andrense) angive. Wilhelm af Bretagne synes altsaa virkelig med Flid at have villet rette en Feiltagelse hos Skribenten, han fortsatte. Dette bliver endnu troligere derved, at et Document af Kong Philip August, betreffende Dronning Ingeborgs Medgift, er udstædt i Amiens. S. R. D. Tom. VI. p. 80.

§. 10.

Midt under Kroningens Festligheder bekom Kongen, efter Middeltalderens geistlige Skribenters Formening, ved Dævelens Indskydelse, eller formedelst Guds Straffedom, eller formedelst en stinkende Aande eller anden hemmelig Feil, eller formedelst Mangel paa den jomfruelige Ufskyldighed, en bestig

heftig Affkæ for sin unge Brud, begyndte at skielve og blegne, og var i en saa ueoelig Eindsforfæmning, at han neppe kunde oppebie Enden paa Høiindeligheden. Strax derpaa begyndte man at tale om Skilsmisse formedelt det alt for nære Slægtskab (*).

(*) Rigord. l. c. p. 37. Guilelm. Armor. l. c. p. 77. Gesta Innocent. l. c. p. 55. Guil. de Nangis Chron. ap. d'Achery Spicil. Tom. III. p. 18. Bromton. l. c. col. 1244. Henr. de Knyghton. l. c. col. 2406. Rog. Hoveden. l. c. p. 731. Neu- brig. l. c. p. 465.

§. II.

At Dievelens Indskydelse og Troldoms-Konster, som nogle Striben- ter anføre at have virket paa Kongen, maa skrives paa den Overtroes Reg- ning, der herskede i Middelalderen, behøver vel ikke at erindres. De øvrige Aarsager til Kongens Had og Affkæ for sin unge Gemalinde, den stinkende Aande, anden hemmelig Legemsfeil og Mangel paa jomfruelig Ufflydighed komme ikke i Betragtning, da de i de paafølgende Forhandlinger og Domme i Skilsmissegagen ikke anføres som Grunde til samme; der bliver altsaa ikkun det eneste Spøgsmaal om det alt for nære Slægtskab tilbage. Man paastod, at Dronning Ingeborg formedelt hendes Slægtskab med Grev Carl af Flan- dren, en Søn af den i Odense dræbte Kong Knud den Hellige, og Grevinde Adelheit, Roberts Greve af Flandern Datter, var i fjerde eller femte Grad beslægtet med Kong Philip Augusts første Dronning (1), og altsaa sin Mand Kongen i samme alt for nære Grad besvogret (2). Men dette er u vigtigt. Grev Carl af Flandren døde uden Livsarvinger; Dronning Isabella eller Elisabeth, Kong Philip Augusts første Gemalinde, kunde altsaa ikke ned- stamme fra ham; hun var altsaa af denne Grund ikke Dronning Ingeborgs Blodsforvandre.

(1) Gesta Innocent. III. l. c.

(2) Rigord. l. c.

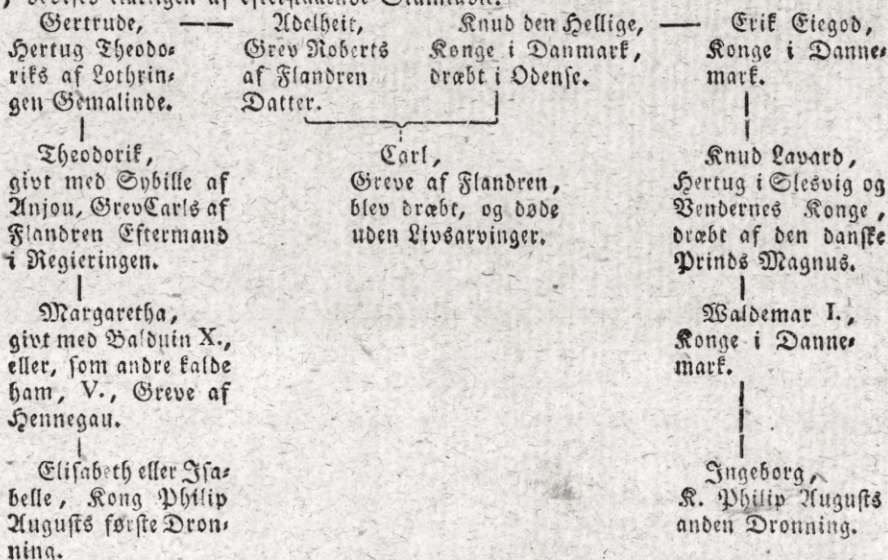
(3) Den ovenmeldte Abbed Wilhelm af Ebelholt har, for at giendrive dette foregionte Slægtskab mellem Kong Philip Augusts første og anden Dronning, skrevet den be- kiendte genealogiske Deduction, som Henrich Ernst først har 1646 udgivet, Sorø, i 8vo. og det efter en haandskreven Kirkechronik fra Laon. Denne samme tilligemed en anden vel hist og her forkortede, men og paa mange Steder bedre og fuldstandigere Text, har Langebeck paa nye udgivet efter en Afskrift, som Arnas Magnæus havde

44 C. Historisk og Chronologisk Undersøgelse af Skilsmissetretten

taget af en i Kiøbenhavn's Ildbrand 1728 forkommen Coder, i hans S. R. D. Tom. II. p. 154 seq., og forsynet den med sine, som sædvanligt, hyperlige Anmærkninger.

Hvor ugrundet altsaa Dronning Ingeborgs og Dronning Isabelles Slægtskab er, bevises klarligen af efterstaaende Stamtafle.

Beviserne for denne Nedstammelse ere klare deels af foransførte Abbed Wilhelms genealogiske Deduction (ap. Langebeck. l. c. p. 162), deels af de hennegauske og flandriske Historiekrivere, i Særdeleshed af Olevarii Vredii Geneal. Comitum Flandriæ. Vol. 1. Tab. 2, 5, 6, 7 et 8, og didhørende Deviser. Ogsaa maa Blondel de formula Christo regnante. p. 323 eftersees.

§. 12.

Af de samme Grunde, hvormed Urigtigheden af det foregionge Slægtskab mellem den første og anden af Kong Philip Augusts Gemalinder formedelst Grev Carl af Flandren bevises, er det tillige klart, at Dronning Ingeborg ikke, som en brittisk Skribent vil (*), har været beslægtet til Dronning Isabella formedelst Greven af Hennegau; thi denne Kongens af Frankrig første Gemalindes Fader (som bemeldte Forfatter selv kalder ham) var uden Tvivl ingen anden end just den i forestaaende Stamtafle anførte Valduin X. eller V.

(*) Rog. Hoveden. l. c. p. 731.

§. 13.

Efter nogle skal Ingeborg endnu paa en anden Maade have været beslægtet med Philip August, nemlig ved den ungerske Konge Bela (1). Bela III., Konge af Ungarn, var en Descendent af den samme Russiske Konge eller Første Zislav, som de russiske, eller Harald, som de islandske Annaler kalde ham, fra hvilken sidste ogsaa Dronning Ingeborg nedstammede, og havde været i Egteffab med den samme Søster til Philip August, som tilforn havde haft Henrik af England til Gemal, en Søn og allerede til Estermand salvet Tronfølger af Henrik II., mod hvilke han siden satte sig op, og døde før Faderen (2); men ved at kaste et Blik paa Stamtavlen, sees det tydelig, at denne Forbindelse hverken bestemte Slægtskab eller Svogerffab mellem Kongen af Frankrig og hans Dronning (3).

(1) Hvitfeldt Danm. Rig. Chronike. I. B. S. 160 f., Pontan. Ker. Dan. Hist. L. VI. p. 288 seq., Gram. ad Meurf. col. 364, have allerede erklæret sig over det Ugrundede i dette foregivne Slægtskab.

(2) Rigord. l. c. p. 20, et Guil. Armor. p. 73. I Allg. Welthistorie efter Gutries og Grays Plan af Gebhardi 15. Bindes 1. Afdel. S. 535 meldes med Henviisning til et Hoveddocument i Pray, Annal. Reg. Hung. p. 174, at dette Egteffab synes at have mishaget adskillige Personer af det Kongelige Huus, eftersom, da det var sluttet, og Kongen havde ladet sin Søn Emerit krone, et Oprør udbrød.

(3) Langebeck S. R. D. Tom. II. p. 160. i Noten (a) til Abbed Wilhelms Geneal. Reg. Danorum, leverer en paa denne Genealogie, Snorro Sturleson og Rnytlingsaga bygget Stamtavle, hvoraf følgende Udtog, hvortil jeg har søiet det herhen hørende, giver tilstrækkelig Beviis og Oplysning.

Zarislav, Konge i Holmgaard.

Waldemar, Konge i Holmgaard.

Zislav, Russisk Konge eller Første.

M, en Datter,
Gemalinde til
Geiza II, Kon-
ge i Ungarn.

Bela III,
Konge i
Ungarn.

Margaretha,
Enke efter K. Hen-
rik af England.

Kong Phi-
lip August.

Ingeborg,
giver med Knud Lavard,
Hertug i Slesvig, og
Bendernes Konge.

Waldemar I.,
Konge i Danmark.

Ingeborg.

46 C. Historisk og Chronologisk Undersøgelse af Skilsmissetretten

Om den russiske Prindsesse Ingeborgs Herkomst har jeg handlet i min Besvarelse paa Pritispsørgsmaalet om Tidsregningen i Waldemar den Førstes Historie efter Saxo, hvilken 1780 vandt Prisen, og 1781 er trykt i Kiøbenhavn in 4., S. 1. og de døbørende Anmærkninger.

S. 14.

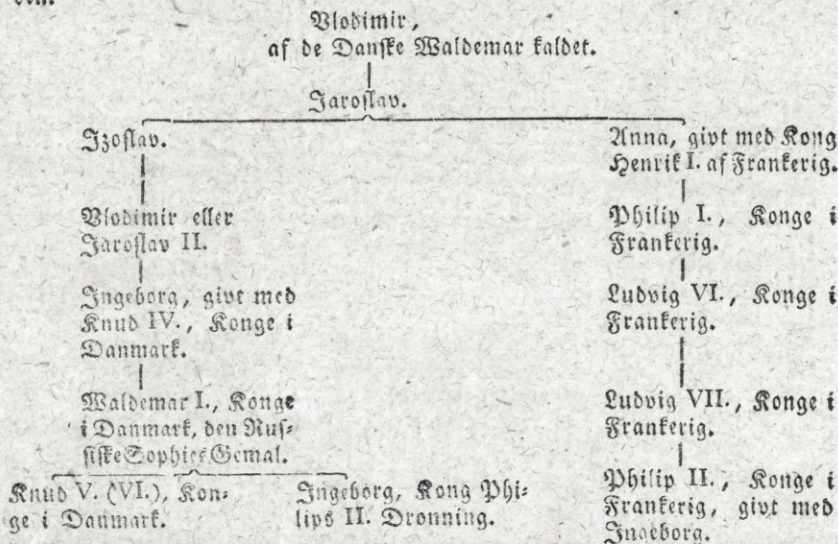
Blondel, der med saa megen Iver søger at redde de franske Kongers Philip I. og Philip II. Ere mod den romerske Stool, hvorfra Bandstraaler udfoer og Interdicter iværksattes mod dem, og derfor søger at retfærdiggjøre Kong Philip Augusts Skilsmisse fra hans Gemalinde Ingeborg, var skarpsindig nok til at indsee, at Dronningens af Nigord og Røger Hoveden anførte Slægtskab med Philip II. første Gemalinde, og selgelig Philips og Ingeborgs derpaa grundede Svogerskab, ikke stod til at bevise. Da nu denne lærde Grandfker pønsede paa at udfinde et andet og beviisligt Slægtskab, der kunde berettigge Kongen af Frankrig til Skilsmissen, lykkedes det ham at opdage et virkligt Slægtskab mellem dette Egtepar; han fandt at de vare beslegtede i den femte lige Sidelinie efter den Pavelige Rejs Computation; dette søger han at bevise ved en Stamtafle, hvoraf kan sees, at Kong Philip II. i lige Grad med Dronningen nedstammer fra hendes Russiske Forsædre (1). Den hele Opdagelse og denne lærde Franskmands nye Bekjendtskab med den ældre nordiske Historie, der savnes hos saa mange ældre og nyere Forfattere af denne Nation, geraader ham til megen Ere. Daa er Stamtaflen i Hovedsagen, i Henseende til saa nær en Grad af Slægtskab, som udfordres til Skilsmisse, gandske rigtig, og haver kun nogle smaa Urigtigheder, hvilke, uden at skade det Hele, let kan rettes. Men Resultatet, han deraf udleder, at nemlig Philip II. virkelig af en efter den canoniske Ret gyldig Marsag er worden skildt fra sin Dronning, følger ikke deraf. Vel påastaer han, at Bisperne, der ved Egtetskabets Ophævelse havde Hensyn paa det af ham angivne Slægtskab, intet have gjort, der kunde kaldes nyt, usædvanligt, Kongen eller det gallicanske Cleresie uørdigt, at de meget mere kun have gjort, hvad der var skedd i mange Tilfælde i Philip II. og det derpaa følgende Aarhundrede, hvilket han beviser med en Mængde Exempler af høie Egteforeninger, der paa lige Grunde ere blevne ophævede (3). Men det maatte dog være sølsomt, at ikke en eneste gammel Skribent anfører denne loomessige Grund

til

til Skilsmissen, og at alle de gamle Historie- og Kronikeffrivere, der handle om Marsagerne til Skilsmissen, heller anfere falske og utilstrækkelige, end denne sande og lovgyltige, naar Kongen og Bisperne virkelig havde kiendt denne Art af Slægtsskab. Det er aldeles ikke sandsynligt, ligesaa strider det mod al Rimelighed, at selv den samtidige Rigord, som Blondel vil, skulde ikke have agtet denne sande Marsag til Skilsmissen (4). Dertil kommer, at alle Stribenter tale kun om dette Kongelige Pares Svogersskab. Selv Paven Innocentius III. taler ogsaa paa et Sted, som Blondel anfører og som findes i Decretalerne, betræffende denne Skilsmisssag og Kongens tredie Givtermaal, blot om Svogersskab.

(1) Blondel de formula regnante Christo. p. 324 seq.

(2) Det er fornødent her først at meddele Stamtavlen, saaledes som Blondel har givet den, og dernæst at anbringe, hvad derved endnu kan være at erindre og forbedre. Her er den.

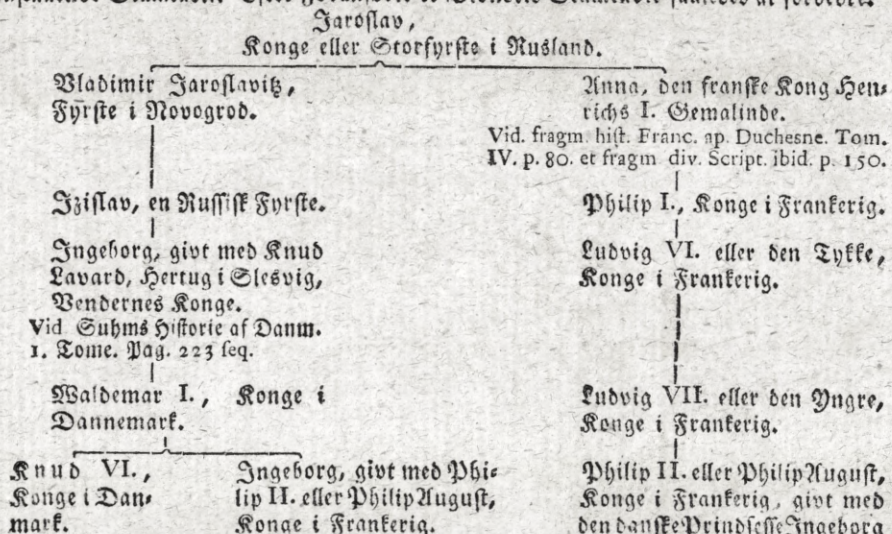

Efter denne Stamtavle bliver da Kong Philip II. og Dronning Ingeborg beslagtede i femte Grad i den lige Sidelinie. Herved er følgende at mærke:

- 1) Faderen til den russiske Prindsesse Ingeborg, den danske Kong Waldemars II. Modet, hed ikke (som Blondel vil) Blodimir eller Jaroslav, men Izoslav.
- 2) Denne Izslavs Fader var Blodimir, Fyrste af Novogrod. Naar og nogle kalde ham Jaroslav eller Jarislav, saa kommer det deraf, at han, efter den gamle

- gamle og endnu brugelige russiske Skik, at sætte Faderens Navn til Sønnens, blev kaldet Blodimir Jaroslavson (Blodimir Jaroslavich); ligesom man og hos de Danske finder Svend Haraldsen, Knud Mogenssen o. a. fl.
- 3) Den russiske Prindsesse Ingeborgs Gemal kaldes urigtig Knud IV., Konge i Danmark. Han hører aldeles ikke til den danske Kongefølge. Han var en Søn af den navnkundige danske Konge Erik Tjogod; var blot Hertug i Slesvig, og Vendernes Konge. Man adskiller ham bedst ved hans Tilnavn Lavard.
- 4) Waldemars I. Søn og Ingeborgs Broder heder i den danske Kongefølge ikke den femte, men den Sierte.

De til denne hele Genealogie hørende Deviser ere at finde hos Langebeck, S. R. D. Tom. II. p. 160, og i mit foransførte Pritiskeiv, Zeitrechnung der Geschichte Waldemars I. S. 1. Not. 2. og 3., eet undtagen, betræffende Prindsesse Annes Herkomst, givt med Henrich I., Konge i Frankerig, hvilket jeg haver tilføjet næststaaende Stamtafle. Efter foransførte er Blondels Stamtafle saaledes at forbedre.

Paa denne Maade er Philips II. og Ingeborgs Slægtskab i den femte lige Si-
delinie uimodsigeligen beviist.

(3) Blondel. l. c. p. 325-329.

(4) Idem. l. c. p. 324.

(5) C per venerabilem X qui filii sint legitimi. Pave Innocents III. var af en Adels-
mand Wilhelm af Montpellier anmodet, at legitimere de Søner denne havde avlet
med sin sidste Hustru, efterat han havde forskudt den første. Paven, som aflag
Begieringen, igiendrider blandt andre Grunde til at understatte Ansøgningen og den,
at et lige Tilfælde skulde have fundet Sted med Philip II., Konge i Frankerig. Ved
denne Leilighed erklærer han sig saaledes: Praterca Rex ipse contra matrimonium im-
pedi-

pedimentum *affinitatis* objecit et coram archiepiscopo testes induxit: cujus sententia, quia castata fuit solummodo propter iudicium ordinem non servatum, nos post resolutionem Regine alios cognitores duximus depurandos — De filiis ergo ejusdem Regis, utrum legitimi vel illegitimi fuerint quamdiu pender quæstio *affinitatis objectionæ*, potest non immerito dubitari. Nam si *affinitas* fuerit comprobata prædictam Reginam non esse Regis conjugem apparebit. Et per consequens alia videtur sibi legitime copulata, et filios ei legitimos comperisse. Selv det ovenfor §. 4 anførte diplomatarium Franc. af Brequigni og La Porte du Theil, hvori P. II. Tom. I. p. 195 seq. gives af denne Pavelige Skrivelse et Aftryk, der haver mangen Tilfætning og mangen Læsemaade, som afviger fra det sædvanlige Aftryk i jur. can. blandt Decretalerne, har paa alle her anførte Steder *affinitas*, aldrig *consanguinitas*. Pave's hele Raisonnement gaar derpaa ud, at Kongen havde, under Paaskud af Svogerskab med Ingeborg, faaet Skilsmiddom af Erkebisppe i Rheims og andre franske Bisper. Denne Dom kiendte Paven uefterrettelig blot for Mangler i Formaliteterne, og udnævnte andre Dommere. Men Kong Philip, stolende paa den gyldige Marsag til Skilsmisse, han meente at finde i det alt for nære Svogerskab, havde taget sig en anden Gemalinde (hvorom hersefter mere), og med hende avlet Sønner, om hvis Legitimation han anholdt hos Paven, hvilken Paven troede at kunde bevilge ham, naar Svogerskabet med Dronning Ingeborg først var beviist. Heraf sees det da, at ligesaa lidet Kongen som Paven har havt Hensyn til noget Slægtskab, men blot til Svogerskab. Kongen med hans Geistlige og Raad maae altsaa ikke have kiendt det virkelige til Skilsmisses Erholdelse efter den Pavelige Ret tilstrækkelige Slægtskab i femte Grad i den lige Sidelinie, som Blondel udsandt, ikke engang have vidst det under Processens senere Løb, da Philip allerede havde taget en anden Dronning, og avlet Børn med hende, da de ikke oplukke Munden om denne afgjørende Grund tagen af Slægtskabet, men steds tale om Svogerskab. Dette maa ikke heller komme nogen fremmet for, som den paa de Tider almindelig herskende Uvidenhed i Historien og Genealogien ikke er ubekendt for, og som veed, hvor aldeles næsten overalt dette Studium i Middelsalderen blev forsomt.

§. 15.

Efter en brittisk Skribents Beretning (1) var den sande Marsag til den Beslutning, Kongen havde fattet, at stille sig ved sin unge Dronning, hans Hensigt at faae Pfalzgreve Conrads, Keiser Henrik's VI. Datter til ægte; uden Tvivl for derved at gjøre sig Keiseren, der holdt hans Fiende Richard I. fangen, til Ven. Om det istandbragte Ægteskab gives her i det Følgende nærmere Efterretning, men den anførte Bevæggrund haver mere Rimelighed end alle de øvrige. Philips Niemærke ved Givtermaalet med den danske Prindsesse at forskaffe sig dansk Hielp var feilet ham. Hvor indtagende hans unge Gemalinde end maatte være, saa kunde dog denne af Statsaarsager

stuttede Egteforening ingen Værd have i Philips Dine, saasnart han ikke derved kunde opnaae sin Hensigt at overvælde England og dets Konge, og han tillige troede at have fundet et andet Middel, der lettere og sikkrere kunde føre ham til Maalet. Endnu var Kong Richard i Keiserens Fangenskab. Helst havde Philip II. seet, at hans Væderpart stedse var forbleven deri, eller Keiseren havde overleveret ham i den franske Konges Hænder; i det mindste laae det ham meget paa Hjerte, saavidt mueligt at forlænge Richards Fangenskab; og Forbindelsen med een af Keiserens Nærpaarørende kunde ansees for et tienligt Middel til at opnaae den ene eller anden af disse Hensigter.

Dog hvorom alting er, saa var sikkerlig det paaberaabte Svogerskab et Vaaskud, hvoraf Kongen betiente sig, for at give den besluttede Skilsmisse et Skin af Ret og Billighed i Verdens Dine, og tillige et Middel, hvorved han haabede, naar Behov giordes, at bevæge Paven selv til at samtykke deri. Og endskjønt han havde Lust, strax at skille sig fra sin Gemalinde, saa erindrede dog nogle, at et saa pludseligt Skridt vilde holdes for alt for uanstændigt, og Sagen bekom derover nogen Udsættelse (2). Man tilraadede ham at begive sig til sin Gemalinde, og forsøge paa, om han ikke kunde forandre sin Tænkemaade og fuldbyrde Egtteskabet; dette gjorde han i Abbediet Fossez nær ved Paris, hvorhen han havde ladet Dronningen komme, besleg hendes Egtteseng, men forlod den strax igien. Fra den Tid af, heder det, blev hun ham saa forhadt, at han neppe kunde taale at høre hendes Navn nævne. Dronningen paastod, at han virkelig havde fuldbyrdet Egtteskabet med hende, hvorimod Kongen forsikkrede, at det havde været ham umueligt (3).

Endelig forsamlede Kongen en Art af Parlament eller Samperret til Compiègne, som bestod af hans Morbroder Erkebisp Wilhelm i Rheims, hvilken man holder for Ophavsmanden til Dronningens Ulykke (4), af adskillige andre Bisper og nogle Baroner, eller af Ridder- og Krigsstanden. For denne Ret blev Sagen indstævnet, det for nære Svogerskab af Vidnerne befvoret (5), og kort derpaa Skilsmissedommen af Erkebiskoppen affagt (6). Dronningen, gandske forladt, efterat hendes Landsmænd og Følge var sendt tilbage til Danmark (7), og ukyndig i det franske Sprog, vidste aldeles ikke hvad man havde for, indtil en Tolk forklarede hende Erkebispens Dom over Egtteskabets Ophævelse. Neppe havde hun erfaret denne uventede Ret, før hun

hun blev forbausset, græd og beklagede sig udbrydende i de Ord: Mala Francia, Mala Francia (8), og udraabende strax efter Kom! Kom! paa andem Maade vidste hun ikke at tilkiendegive sin Uvillie mod de Franskes Behandling, og Beslutningen om Appel til den romerske Stoel. Kongen vilde strax sende hende tilbage til Danmark, men hun vegrede sig derved, og vilde heller blive tilbage i et fransk Kloster, og tilbringe sine Dage i streng Afholdenhed, Bønner og Andagtsevelse, end vauære sit Egteskab med et nyt og andet Sivtermaal. Endelig greb han til at sende hende ud af Frankrig, og indslutte hende i et udenfor Frankrig beliggende Nonnekloster (9). Det var ved Eisoim under Dorniks Kirkesogn at hun blev indspærret og meget strængelig holdet (10).

(1) Roger Hoved. l. c. p. 731.

(2) Gesta Innocent. l. c. p. 55.

(3) Accessit igitur Rex ad illam apud Fossatum prope Parisios, quo fecerat illam abduci, et thorum ejus ingressus, post paululum ab illa recessit, in tantum habens ipsam exosam, ut vix sustineret, coram se de illa fieri mentionem. Asserebat autem Regina, quod Rex carnaliter illam cognoverat. Rex vero e contrario affirmabat, quod ei non potuerat carnaliter commisceri. Gesta Innoc. III. l. c. og den der anbragte Note (3).

(4) S. R. Dan. Tom. VI. p. 80. not. (b), hvor Suhm anfører dette med Henviisning til Sammarth. Gallia Christ.

(5) Gesta Innocent. l. c. Rigord. l. c. p. 37. Chron. Andrense ap. d'Achery Spicil. Tom. II. p. 823. Roger Hoved. l. c. p. 731. Denne sidste nævner Dommerne, Erkebisp Wilhelm af Rheims, Bisperne Riginald af Chartres og Philip af Beauvais, Grev Robert af Dreux, Grevnen af Nevers, og Walter, Kongens Kammerer. Han bemærker, at foruden disse vare der endnu flere, dem han ikke angiver. Han angiver ogsaa, at disse samme Dommere have besvoret Slægtskabet mellem Kongens første og anden Gemalinde den danske Prindsesse.

(6) Tiden bestemmer Chronic. Andrense. l. c. Octogesimo et secundo die post nuptias; d. e. den 82. Dag efter den 14. August, d. e. den 4. Novembr. Ligeledes det §. 9. Not. (6) anførte auctuarium aquicinctinum.

(7) Sqa melder Gesta Innoc. l. c. Roger Hoveden l. c. Pag. 731 skriver, Philippus Rex Franciæ desponsabat sibi Botildam (Det er alt anmærket, at han urigtig kalder Ingeborg Botilde), Filiam Valdemari Regis Dacorum — — — et in crastina eam fecit coronari et consecrari in Reginam Franciæ coram nuntiis Regis Dacorum, qui eam ad eum duxerant, scilicet ea intentione, quod prædictus Rex Dacorum veniret in Angliam cum navali exercitu. Sed in crastino primæ noctis, qua prædictus Rex Franciæ illam uxorem suam cognoverat voluit eam dimittere secreti sui conscius. Et eum ipse vellet eam tradere in manus nunciorum Fratris sui, ad reducendum in pa-

triam suam, noluerunt eam recipere, sed abeuntes cum festinatione reversi sunt in regiones suas et illa remansit in custodia Regis Franciæ, mariti sui. Et paulo post factum est inter ipsos divortium etc. Men det er ikke troligt, at Kongen, forinden han havde søiet nærmere Foranstaltning til Egtteskabets Ophævelse, skulde allerede have villet sende hende tilbage med Gesandterne; og var end derte, saa vilde dog Gesandterne neppe have ladet Dronningen gandske alene tilbage, uden at underrette hende om hvad man havde i Sinde. Gesta Innocent. l. c. fortælle Sagen med saa mange Omstændigheder, og Forfattere, hvilke som samtidige kunde være nøie underrettede om Paven's Historie, der siden tog saa megen Deel i denne Egtteskabsophævelses Sag, synes derfor at fortjene mere Troværdighed end den brittiske Skribent.

- (8) Saaledes udtrykker sig Forfatteren til Gesta Innoc. l. c. Bessy (Hist. de France. Tom. II. p. 176 seq. edit. de Paris 1770. 4.) skriver, at hun udraabte male France, male France.
- (9) Gesta Innoc. l. c. Rigord. l. c. Guil. Armor. l. c.
- (10) Dette sees af en Skrivelse fra Biskop Stephan i Dornik til Erkebispem i Rheims, hvori han affbilder Dronningens ynkværdige Tilstand, og beder ham at lindre hendes uheldige Kaar. See S. R. D. Tom. VI. pag. 81 seq. De nyeste Udgivere af Gesta Innocentii, hvilke l. c. Not. 5. anføre det samme af Epist. Stephani Episcopi Tornacensis. p. 379, bemærke herved l. c. et pag. seq. den Vanskelighed, at i Eisoin var kun et eneste og det et Mandskloster af den hellige Augustins Orden, da dog Gesta Innocentii melde, at Dronningen blev stillet i et Nonnekloster; men de have tillige den hele Vanskelighed, ved Hielp af den hos d'Achery (Spicil. T. II. p. 875 seq. nyeste Udgave.) befindelige Histor. Ecclesiæ Cisionensis, thi denne indeholder mange Documenter og Breve, hvoraf det bliver klart, at til den Tid, hvorom her handles, var ved Eisoin, under Munkenes af Eisoin Herkab, men i Arras Sogn, et Huus kaldet Belrepaire eller Beaurepaire, hvori ogsaa Qvinder levede ikke som professe, men som conversæ, efter den hellige Augustins Regel, hvis Antal i Aaret 1208 saaledes var vorret, at det af Pave Innocents III. selv maatte indskrænktes. Dette lærer et sammesteds (hos d'Achery l. c. Pag. 884) befindeligt Brev fra Paven (til Bispem og Provosten i Arras), hvort følgende Dronning Ingeboras Historie oplysende mærkelige Ord staae: *Dilecti filii, Abbas et Conventus de Cisionio nostris auribus intimarunt, quod quædam domus eorum, quæ dicitur Belrepaire, præter Canonicos et fratres tanta est onerata multitudine foeminarum, quas recipere ad instantias et inopportunitates Principum compelluntur, ut ad necessariam sustentationem earum nequaquam domus ejusdem sufficiant facultates. Propter quod indulgeri sibi suppliciter petierunt, quod de coetero non recipiant ibi aliquam mulierem, ne, quod absit! suadente humani generis inimico, per ipsas detur occasio delinquendi. Quocirca etc.* Flere Documenter og Breve om dette Belrepaire eller Beaurepaire, s. hos d'Achery l. c. Pag. 885 seq.

§. 16.

Hvor stor den Indskrænkelse og Strængthed var, som den der fangne uslykkelige Dronning maatte taale, derom vidner det §. 15. Note 10. anførte Brev

Brev af Biskop Stephan i Dornik til Erkebisp Wilhelm i Rheims. "Hos
 "os er, skriver han, en kostelig Perle, som trædes under Fodder af Men-
 "neskene, men æres af Englens, værdig kongelige Slatte, værdig et Pallads,
 "værdig Himmelen. Jeg mener Dronningen, der lever i Cisois, indspærret
 "som i et Tugthuus, nedtrykt af Armod, og forviist i Landflygtighed. Vi be-
 "klage den høie Persons Skiebne, og overlade til Gud Aarsagen til hendes Uheld
 "og Udfaldet af hendes Sag. Thi hvo havde vel et saa staalhardt Hierte,
 "et saa klippehaardt Bryst og saa diamanthaarde Indvolde, at en Kongedatters
 "saa store Jammer ikke skulde røre ham? som er saa høi af Byrd, saa fortræffe-
 "lig af Sæder, saa tugtig i hendes Tale, og saa gandske reen i alle hendes
 "Gierninger. — — — — —
 "Dagen tilbringer hun med at læse og bede, eller med Haandarbeide; hun
 "kiender ingen Lykkespil, ingen Lærninger; hun beder med Sukke og Taarer
 "fra aarle om Morgenens til den stette Time, ikke saa meget for sig selv, som for
 "Kongen. I Bedesalen sidder hun aldrig, men enten staar eller knæler. — —
 "En saa ædel Dvigt oprunden af Kongers og Martyrers Stamme af Man-
 "gel paa nedtørstig Underholdning at falholde og sælge sine ringe Eiendele,
 "nemlig hendes tarvelige Klæder og lidet Huusgeraad. Hun beder om Al-
 "misse, udstrækker Haanden for at saae, og beder ydmyg den, som rækker hen-
 "de Haanden. Ofte saae jeg hende sælde Taarer, og græd med hende; for
 "hende slog og bævede mit Hierte; jeg har formaaet hende at kaste hendes An-
 "liggende paa Herren, hvilket hun ogsaa stedse haver gjort og gjør endnu.
 "Hendes bestandige Svar er: Mine Venner og de som vare mig nærmest ere,
 "som om de vare fremmede, vegne fra mig. Min eneste Tilflugt er min Herre
 "Erkebispens af Rheims, som rundelig, fra Begyndelsen af mit Vanheld,
 "har pleiet, underholdt og ernæret mig. Lad altsaa, Fader! et saa ædelt og for-
 "træffeligt, fra en ældgammel Kongeslægt nedstammende Fruentimmers Suk og
 "Taarer røre Eder. Og da I giver Almisse til saa mange og saa fornemme
 "Fattige, saa lukker ikke Eders fromme Hierte for en Dronning, som efter at
 "hendes forrige høie Glands er forfunden, nu er fornedret til at betle (*).

(*) S. R. D. Tom. VI. l. c. no. 3.

§. 17.

Hvad enten nu Dronningen og hendes Behner virkelig have troet Erkebispens saa velsindte imod hende, som man efter dette Brev skulde slutte, eller de have holdt det for passende med Klogskab, at vinde ham ved denne forstillede Fortrolighed; saa har hun dog selv, eller rettere Forfatteren af et Brev, som i hendes Navn blev skrevet til samme Erkebisp, yttret de samme Tanker: hun berømmer i denne ydmyge Skrivelse de Belgierninger, hvorfor hun er Erkebispens Tak skyldig. "Herren, siger hun, haver anset sin Zienerindes Ringehed, da han ved sin Naade haver indgivet Eder, at I hjælper den Mismodige, opretter den Grædende, og giver den Forviste Naad, og gior det alene ved Eders Trøst, at ved det haarde Stød, der haver truffet mig Eders Zienerinde, det knuste Hjer ikke gandske er brækket, eller den rygende Tæge ikke gandske er udslukt." Hvorhos hun slutter med disse Ord: "Imidlertid sender jeg Eder af en liden Skat smaa Foræringer, ikke for derved at fortiene Eders Bevaagenhed, men som en Art af Minde om mine tunge Kaar" (*).

(*) S. R. D. Tom. VI. p. 80. no. 2.

§. 18.

Imidlertid blev det dog ikke ved disse Forestillinger til Erkebispens af Rheims. Dronningen klagede og sin Nød for Pave Coelestin III. selv, og bad ham at ændre hendes Kaar og skaffe hende Ret. "Jeg er, skriver hun, eller meget mere Abbed Wilhelm i hendes Navn, og formodentlig efter den danske Konges Befaling, da Esterretning var indløbet, taget ud af min Faders Huus, indført i Frankernes Rige, og efter Guds Villie opløstet paa den Kongelige Trone; da det menneskelige Kiens Fiende saae skievt til min Lykke, er jeg som en tørret og unyttig Green henkastet paa Jorden, berøvet ald Trøst og Naad. Mig har min trolovede Philip, Frankernes Konge, forladt, da han intet Fordømmeligt fandt hos mig, og blot det, som Ondskab smæddede sammen paa Løgnens Ambolt. Jeg slyer derfor hen til Forbarmelsens Sæde, og vil, naar jeg erholder Barmhertighed, naar en bedre, heldigere og blidere Skiebne skal blomstre for mig, som Eders Datter belienende mig at være Eders Dienesteqvinde, Eder til al Lydighed forpligtet" (1).

Et

Et andet Brev, hvilket ligeledes det forrige Forfatter opsatte i Dronningens Navn, bærer Vidne om, at Dronningens Bøn endan intet havde udrettet ved den romerske Stool, og at hun derfor maatte fornøe hendes Ansøgning. Hendes Bøn gik ud paa at standse de Undertrykkelser, hun maatte lide af Kongen, og bevirke med ham en Udsoning (2).

(1) Epist. Vilh. Abbat. Lib. I. Ep. xxxii. S. R. D. Tom. VI. p. 28.

(2) Epist. Vilh. Abb. L. I. Ep. xxxi. l. c. p. 27 seq. Begge Breves Indhold synes at lægge for Dagen, at det 32. Brev er skrevet før det 31. Begyndelsen af det 31. er: Ad sedem misericordiae totiens est recurrendum, quoad usque misericordia de coelo respiciat et sperantium in se Deus vota perficiat. Inde est, amantissime Pater, quod et Ego — — — ad Deum primo, deinde ad sedis apostolicae clementiam minime clamare desisto. Dette sætter aabenbar en foregaaende Dronningens Bøn forud. Begge Breve har Holberg alt meddeelt i sin Danske Histories første Deel.

§. 19.

I Danmark var man ikke ligegyldig ved Dronningens Skiebne. Erkebiskpen i Lund lod strax afgaae til Pave Coelestin III. en af Abbed Wilhelm opsat Skrivelse, hvori det Ugrundede af det foregionne Slægtsskab med Dronningen vises. "I Dannemark, skriver han, var en navnkundig Konge ved Navn Svend; af hans mange Sønner behøves her kun tvende at nævnes, den ene er Knud, de Danstes Konge og Martyr, hvis Hellighed bekræftes indtil denne Dag ved Terteign; denne havde til ægte en Datter af en Greve af Flandren, hvormed han avlede en Søn Carl, Greve af Flandern; men ikke fra denne eller fra hans Moder nedstammer den til Kongen af Frankrig viede Dronning, men fra hans Broder Erik den Gode. Erik avlede Knud, en dansk Hertug og de Slavers Konge, dem han vandt ved Vaaben, ikke ved Arveret; Knuds Moder var Botilde, af gammel dansk adelig Byrd. Selv blev han siden en Martyr. Hvor megen Fortieneste han har hos Gud, bevidner hans mange igientagne Underverk. Denne Martyr Knud avlede Waldemar, hvis Moder var Ingeborg, en Datter af Rixlav, en mægtig russisk Fyrste, og af Dronning Christina, hvis Forældre Ingo og Helena vare Konge og Dronning i Sverrig; fornævnte Ingeborgs Søster var Moder til Bela Konge i Ungarn, der haver havt en Søster af Kong Philip af Frankrig til Gemalinde. Men Waldemar avlede denne vores Frue Dronningen
" med

56 C. Historisk og chronologisk Undersøgelse af Skilsmissetretten

1194. " med Sophia, hvis Fader Waldemar (efter andre Haandskrifter Balesbar)
 " ogsaa var en russisk Konge, thi der gives flere Konger. Men hans Moder
 " var en Datter af en polsk Hertug Boleslav. En opmærksom Betragtning
 " af disse Grunde lærer, at denne hele Qvidsel aldeles ikke vedkommer det flaa-
 " derske Forbantskab, og at intet Slægtskab mellem den første og anden Dron-
 " ning i Frankrig finder Sted, da hun ikke nedstammer fra Erik, og denne ikke
 " fra Knud." Brevet sluttes med den Bøn, at Paven ved sin Dom igien
 vil indsætte Dronningen i sin Ære, og frasalbe den vrangte Afstigt (*).

(* Epist. Vilh. Abb. Ep. xxii. l. c. p. 41 seq. Efter Bartholins Mening skal dette Brev være af 1195, efter Langebecks af 1194. Det sidste er troligst, da man neppe har forhalet med disse Forestillinger til 1195.

§. 20.

1194. Endnu i det samme Aar lod Kong Knud afgaae et ligeledes af Abbed
 Wilhelm opfat Brev til Cardinalerne, hvori han klager over, at Kongen
 af Frankrig allerede i det sidst afvigte Aar 1193 havde ægter hans Søster,
 ophøiet hende til Dronning, og fuldbyrdet Ægteskabet, men derefter, i Føl-
 ge de af Ondskabens Børn ophittede Løgne, forskudt hende, og at det ede-
 lig besvorne Slægtskab var opdigtet. Han bad derfor at denne Fremgangs-
 maade maatte blive uefterrettelig, som gandske stridende mod de guddommelige
 Love og de hellige Fædres Anordninger (*).

(* Epist. Vilh. Abb. L. II. Ep. xxvi. l. c. p. 45. Baade Bartholin og Langebeck be-
 stemmer dette Brevs Aarstal 1194; og den uimodsigelige Rigtighed deraf bevise de
 Ord: Rex Francorum Philippus anno jam exacto (d. e. 1193) duxit in uxorem.

§. 21.

1194. Et Brev fra Abbed Wilhelm til Broder Bernhard (*) beviser at
 Kongen af Danmark har sendt ham til Rom for at forestille Paven den fran-
 ske Konges Uretfærdighed i at skille sig fra sin Dronning. I samme meldte
 han, at Beretningen bragte Paven i Fortørnelse og Forundring, og at Paven
 efter den danske Konges Bøn havde tilskrevet Kongen af Frankrig, og paa
 en meget faderlig og nedladende Maade formanet ham at tage sin Dronning
 til Naade, og at skienke hende sin ægte Kierlighed igien. Til sidst beder han
 Broder

Broder Bernhard, at han, hvis Raad Kongen af Frankrig var vant til at følge, ogsaa vilde gjøre alt sit hos Kongen for at opnaae dette Maal (2).

(1) Bernhard de Vicenis, uden Tvivl fra Vincennes, hvilket er bekendt under det Navn Vicena eller Vicenna. Rigord (ad ann. 1183. l. c. p. 11) skriver: Philippus Augustus Francorum Rex nemus Vicenarum muro circumcingi fecit. Add. Guil. Armor. l. c. p. 72. Denne Konge har ogsaa der stiftet et Monkekloster. S. Hadrian. Valefii notit. Galliar. p. 434.

(2) Efter Bartholin er Brevet skrevet 1195, efter Langebeck 1194. Det sidste er rimeligst. Man maa troe, at Kongen af Danmark strax efter sin Søsters Forældelse har vendt sig til Paven. Brevet selv staaer S. R. D. Tom. VI. p. 75. seq.

§. 22.

Formodentlig i det samme Aar har Abbed Wilhelm fra Rom ladet afgaae tvende Trosse og Opmuntringsbreve til Dronning Ingeborg. I det sidste klager han over, at han alt har skrevet hende to gange til, uden at have faaet mindste Svar, da han dog ikke har undslaaet sig for til hendes Bedste og mod Kongen hendes Gemal at paatage enhver Forretning, og beder derhos snart at forsikke ham om, at hans Minde ikke hos hende er udsløttet (*).

(*) Villh. Abbat. Epist. Libr. I. Ep. xxxiv. og xxxv. l. c. p. 29 seq.

§. 23.

Abbed Wilhelm var ikke den eneste, der, som forhen er meldt, fra Kongen af Danmark var sendt til Rom, for hos Paven at udvirke den voldsom iværksatte Skilsmissses Tilintetgjørelse. Hans Medgesandt, eller rettere den første og fornemste Gesandt, var Cantaler Anders Sunesen, eller, som han sædvanlig kaldes, Andreas Sunonis (1). Formodentlig have begge Gesand-¹¹⁹⁴terne overgivet Paven en af Abbed Wilhelm opsat Skrivelse fra deres Konge, ^{eller} som endnu blandt Abbedens øvrige Breve er i Behold (2). Heri melder Kongen Paven Coelestin III. sin Søsters Formæling med Kongen af Frankrig, den derpaa fulgte Kroning, og det af onde Meeneffter opdigtede og eedelig besvorne Svogerskab, hvis Ugrund saavel som Edens Falskhed Kongen og den hele danske Kirke bekræfter, af hoslagde Instrument kunde erfares. Dette var vel den af Abbed Wilhelm opsatte, forhen S. 11 Not. 3. anførte, genealogiske De-^{1195.}duction

duction eller Stamtable. Brevet sluttes med den Paastand, at Paven vilde fiende alle til Dronningens Fornærmelse anbragte Usandsfærdigheder dede og magtesløse, saa at den affhyelige Mishandling skulde vorde uesterretelig.

(1) Epist. Villh. Abb. Lib. II. Ep. lxx. l. c. p. 69.

(2) Efter S. R. D. Tom. VI. p. 76. not. (r) angiver Bartholin dette Brevs Aarstal 1191. Dersom det ikke er en Trykfeil, har han aabenbar Uret, da Dronning Ingeborgs Formaling først skedte 1193. Man kan ikke vel troe, at Brevet er skrevet tidligere end 1195; thi Kongen forlanger deri af Paven saadanne Foranstaltninger, som først ved det i næstfølgende S. omhandlede frugtesløse Gesandtskab og det strax efter ommeldte Pavelige Brev bleve iværksatte.

S. 24.

Den danske Konges Forestillinger gjorde saadant Indtryk hos Paven, 1194 at han affhyede den ugubelige og aabenbare lovstridige Skilsmisse, og lod af- eller gaae til Frankrig et Gesandtskab, som skulde underkiende den hele voldsomme 1195. me Behandling og forhjelpe den undertrykte Dronning til hendes Ret. Det var Cardinal Presbyter Melior og Cardinal Subdiaconus Cencio, hvilke han overdrog denne Sag. Da de kom til Paris forsamlede de et Concilium af alle Erkebisper, Bisper og Abbeder i det gandske Rige, paa hvilket der blev raadslaet om, igien at sætte Kong Philips og Ingeborgs Egteskab i Kraft (1), men forgieves. Gesandterne vare, som en gammel Forfatter udtrykker sig (2), stumme Hunde der ikke kunde gise, vare bange for deres Skind, og derfor lode Sagen beroe uafgiort.

(1) Rigord. l. c. p. 37, Gestæ Innoc. III. l. c. p. 56, og sammesteds Not. (1), hvort Udgiverne levere Efterretning om denne Cardinal Melior.

(2) Rigord. l. c. At Rigord og efter ham de nyeste Udgivere af Gestæ Innoc. lade dette Gesandtskab gaae for sig 1193, strider mod Sammenhængen af foransætte Efterretninger, ihvorvel der virkelig, som Rigord angiver, 1193 quarto Idus Novembris, d. e. den 10. Nov., var i Frankrig en synlig Maaneformørkelse. S. Calvis. opus Chronol. ad ann. 1193. p. m. 959. Da Skilsmissen, som S. 15. er viist, først skedte den 4. Nov. 1193, saa kunde Kongen af Danmark ikke saa tidlig blive underrettet derom, at hans Gesandtskab til Paven, og hans for den Pavelige Stoel anbragte Besværgelser over den Dronningen tilføiede Fornærmelse, kunde finde Sted for 1194; da et nyt Paveligt Brev først afgik 1196, saa torde det ommeldte Gesandtskab formodentlig ikke før 1195 være gaaet til Frankrig.

§. 25.

Gesandterne, der ligesaa lidet som den dem til Kongen medgivne Pave-
lige Skrivelse havde fundet den forventede gunstige og anstandige Modta-
gelse, underrettede Paven ved deres Tilbagekomst om den aabenbare Uregel-
messighed i Skilsmissen og den hele Udsærd mod Dronning Ingeborg (1).
Det bevægede ham til at affende et Brev til Erkebispem af Rheims og hans
Suffraganer (2), hvori han melder: at han med stor Glæde havde erfaret
Kong Philip's Formåling med den danske Prindsesse Ingeborg, men ogsaa
strax derpaa med inderlig Bedrøvelse faaet en anden Beretning om en Ud-
særd, hvorved Gud var bleven forterret, og Raadgiverne og de Samtflende
stult med Skændsel; derpaa anfører han de, især i den romerske Kirke, sædvan-
lige Grunde for Egtteskabets Hellighed; at det er et Sacrament, stiftet af
Gud i Paradiis for Syndesaldet; at det første Menneske, drevet af Guds
Aand, havde udraabt: Derfor skal Manden forlade sin Fader og Moder, og
blive ved sin Hustru, og de to skal blive et Kød; at Christus har sagt: Hvo
som skiller sig ved sin Hustru uden for Hoersag, den bedriver Hoer; at man
deraf kunde see, at Kirken i Egtteskabsaager maatte gaae til Verks med den
sterste Alvorlighed og Forsigtighed; og da han paa et andet Sted siger: Hvad
Gud haver tilsammenføiet, maa intet Menneske adskille; saa kunde deraf be-
dømmes, hvor svarligen den forsyndede sig, og hvormeget den havde af den
kommende Brede at befrygte, som understod sig at forstyrre et saa stort Christi
og Kirkens Sacraments Hellighed; at det desuden var en Forvoenhed at gaae
frem i en saa vigtig og betænkkelig Sag uden den apostoliske Stoels Samtykke,
der enten selv vilde have dømt deri, eller overdraget til andre at tilendebringe
Sagen paa en lovbefalet Maade og efter de canoniske Anordninger; at man
derudi aabenbar havde handlet mod de hellige Fædres Raad, hvorefter alle
større og vigtigere Sager skal bringes for den apostoliske Stoel, hvilket og
indtil denne Dag saaledes i al Underdanighed var holdet ikke alene i den gal-
licanske Kirke, dette eneste Tilfælde undtaget, men og i meget længere bortlig-
gende Lande; at efter Fædrenes Anordning, de Anliggender ustridigen henhøre
til den romerske Kirkes Reservatretighed, der angaae høie Kongelige og af
Kongelig Blod nedstammende Personer i en saa vanskelig Trette. Naar disse
den hellige Veders Sæde tilkommende Forrette endog af de længst bortliggende

Barbarer ere holdne usforkrænkede, hvor meget omhyggeligere i deres Handhøvelse maatte da ikke de i Nærheden sig befindende den romerske Kirkes Lemmer tee sig, der oftere og rigeligere kunde fryde sig ved Nydelsen af den hellige Stoels Velgierninger. Den Mand tager mærkelig feil, der handler mod den hellige Peders Privilegier og de canoniske Anordninger; men de Kirkens Prælater, som havde begunstiget denne Sag, eller raadet dertil, burde i det mindste af Frygt for Straffen have ladet sig afskrække derfra, og især taget til Hierte, hvad de hellige Canones indeholde om Erkebisperne Theugald i Trier og Gynther i Cohn, hvilke fortiente ved en ny Assattelsesdom at rystes, fordi de i en Egteskabstrette mellem Kong Lothar og hans Gemalinde vrangelig havde sat Ret og Villighed af Sigte, og overtraadt de canoniske Forskrifter (3). Da det var soleklart, at man i nærværende Tilfælde havde feilet ligesaa meget, ja endog groveligere. Dronningen var jo per verba de præsentiformedelt begges Eed, ved Præstelig Bielse, samt ærefuld Salvelse og Krøning, som Dronning forbundet med Kongen i lovligt Egteskab, ja, som man paa staaer, havt legemlig Omgang med ham. Ingen burde altsaa have forfaret saa uordentlig mod hende, uden Forsvar, mod hendes Vidende, da hun ikke var det franske Sprog mægtig, og var aldeles uvidende om hvad der gik for sig. At desuagtet Paven, som inderlig elskede den catholske og den romerske Kirke ivrigt hengivne Konge, mere havde seet til hans Siels Bedste og ubesmittede Rygte, end til hans onde Raadgiveres Hensigter, og ved sin elskelige Søn Cincio, Subdiaconus og Pavelig Notarius, samt den romerske Stoels i denne Sag i Særdeleshed befuldmægtigede Legat, saa og ved et Paveligt Brev bedet, paamindet og indstændig formanet ham, og indstierpet ham til hans Synders Forladelse at ihukomme det, Evangelium siger: Hvad hjalp det et Menneffe, om han vandt den gandske Verden, og tog Glæde paa sin Siel; han maatte altsaa, den Stund det endnu var Tid, tænke paa sin Siels Frelse, og begegne sin med saa mange Udyigheder og ædle Fortrinligheder smykkede Gemalinde med ægtefabelig Omhyed, og ikke laane Dret til onde fiendtlige Raadgivere, der tænke kun paa sig selv, ikke paa Christum, og ligesom Fienden, der saaede Klinte paa den veldyrkede Uger, holde det for Baade, naar de kan udstrøe Had og Tvedragt; men at Kongen ikke havde modtaget fornævnte Legater og det Pavelige Brev med den vedbørlige Erbedighed.

hed. Desuagtet var det Gud bedst bekiendt, at Paven, hvormeget end dette bekymrede ham, i Følge sin Pligt var endnu mere bekymret for Kongens Siels Frelse. Og da han selv haver taget et fra sine værdige Brødre Erkebisper i Lund, og hans Suffraganer indsendt Slægtregister og det offentlige Rytte i nye Overveielse, kasserer han, med sine Brødres Raad, den mod al Retters gang stridende affagte Skilsmiffedom, og kiender den uesterrettelig at være, byder og befaler Erkebisper i Rheims og hans Suffraganer, at saafremt Kongen af Frankrig, forglemmende sin Egestand, i sin Gemalindes levende Live skulde vilde ægte en anden, de da, under apostolisk Myndighed, skulde forbyde de ham saadant.

(1) Gesta Innoc. I. c. p. 56. Om de Pavelige Gesandters ugunstige Modtagelse vidner den Pavelige Skrivelse selv; derom giver følgende Anmærkning nærmere Underretning.

(2) See det samme S. R. D. Tom. VI. p. 82 seq., hvor det efter andre der anførte Udgaver, og med hosføiede Varianter er aftrykt. Det er dateret Laterani III. Idus Martii, pontificatus nostri v.; det er ustridig den 13. Marts 1196, saasnart man regner Coelestins III. Pavelige Regjeringsaar fra hans Udkaarelses- eller og hans høitidelige Indvielsesdag; thi han blev valgt den 30. Marts 1191, og første Paa- stedaag den 14. April festlig indviet. See Chronicon Reichenspergen ad ann. 1191 ap. Ludevig S. R. G. Vol. II. col. 343. Derfor henhører III. Idus Martii altid til 1191, og er selvgelig ogsaa dette Aar Coelestins III. femte Regjeringsaar, hvad enten man regner Aaret fra Juul, d. e. den 25. Decbr., eller fra Marie Bebudelse, d. e. den 25. Marts. Da begaae Maader at regne paa den Tid vare i Brug (Vita Innoc. III. ap. Murator S. R. I. Tom. III. p. 480), vilde man sige, at Paven havde be- tragtet Aaret 1191, i hvilket han tiltraade sin Pavelige Regjering, uagtet kun ni Maaneder deraf hører derhen, for sit første Regjeringsaar, Aaret 1192 fra dets Be- gyndelse af for det andet, og saa fremdeles de øvrige; saa vilde allerede 1195 kunde kaldes hans femte Regjeringsaar. Men ikke at tale om, at dette synes usædvanligt, saa vidne ogsaa andre af dennes Pave udstædte Breve og Documenter, at han pleier at regne lutter hele Aar af sin Regjering, og ikke det første afbrukne eller de 9 Maa- neder af sin Regjering i 1191 for et fuldt Aar. Roger af Hovden (l. c. p. 759 seq.) anfører tre af Coelestins III. Breve, alle daterede Laterani 10. Kal. Januarii, pon- tificatus nostri 5., og sætter disse Breve under Aarstallet 1196, saaledes at i be- meldte Aar det Datum 10. Kal. Januarii skal forstaaes om Kal. Januarii 1196, og betyde den 23. Decembr. Naar nu Paven har tiltraadt sin Regjering den 30. Marts eller 14. April 1191, saa er ogsaa hans fjerde Regjeringsaar den 29. Marts eller 13. April 1195 til Ende, og altsaa hører 10. Kal. Januar 1196 eller den 23. Decbr. 1195 til Pavens femte Regjeringsaar. Roger angiver endnu andre Kiendes- tegn paa Rigtigheden af hans Aarregning; han kalder 1196 det syvende Regjerings- aar af Richard I. Konge af England, hvis Fader, som han umiddelbar fulgte paa Tronen, Kong Henrik II. døde, efter samme Skribent (Pag. 654), 1189 in octavis

Apostolorum Petri et Pauli, feria quinta; efter Brompton (l. c. col. 1150) 1189 mensis Julii in octavis Apostolorum Petri et Pauli, feria quinta; efter Servasius (l. c. col. 1545) 1189 m. non. Julii. De med denne sidste, som angiver den 6. Julius, overensstemmende tvende første Dagsfastsættelser bestyrkes ved Calendarregningen, hvoraf man seer, at i octavis Apostolorum Petri et Pauli var den 6. Julius virkelig feria quinta, d. e. Torsdag, hvoraf da følger at Richards I. syvende Regjeringsaar var 1196. Roger af Hovden bemærker fremdeles i Aaret 1196 var første Juledag feria secunda, d. e. Mandag. Ogsaa dette bestyrker Calendarregningen, nemlig saaledes, at i det Aar, hvilket vi, efter vores Maade at begynde Aaret fra 1. Januarii, vilde kalde 1195, hvori Søndagsbogstavet var A, og Paasken indfaldt den 2. April, var første Juledag en Mandag, hvorfra da ogsaa denne Forfatter, efter den Sædvane at begynde Aaret fra Julen, begynder Aaret 1196.

En Indvending mod denne Tidsbestemmelse, og derimod at Coelestin III. haver skrevet ommeldte Brev i 1196, kunde tages af et Sted hos Matthæus Paris. ad ann. 1195. Denne Forfatter anfører, at Pave Coelestin III. haver i en 1195 til Erkebispespek i Sens afsendt Skrivelse lader denne vide, at han ved sin Legat C. (uden tvivl Cincio) havde bedet Kongen af Frankrig igjen at tage sin, efter onde Menneskers Raad, bortviste Gemalinde tilbage til sig, og omgaaes hende med Kierlighed, o. s. v., tilintetgjort Skilsmiddommen, og besalet Erkebispespek, saafremt Kongen vilde indlade sig i andet Egetskab, da under apostolisk Myndighed at forbyde ham det. Da dette Brev er skrevet i samme Anledning som det til Erkebispespek i Rheims, og efter det korte Udtoget at dømme, er af samme Indhold, saa synes det og at være skrevet til een og samme Tid. Men ikke at tale om, at en Feiltagelse i et Aarstal ikke er usædvanlig hos Middelalderens Skribenter, kan man lade denne Forfatters Tidsbestemmelse giælde som rigtig, saasnart man antager at han har begyndt Aaret ikke fra Jul eller den 25. Decbr., men fra Mariæ Vedbudelse, d. e. den 25. Marts; thi saa henhører m. Idus Martii Pontificatus Coelesti. anno v., d. e. den 13. Marts i Coelestins femte Regjeringsaar hos Matthæus Paris, endnu til Aaret 1195, da den samme Maanedag, efter Coelestins fra Jul af beregnede Aar, alt henhører til 1196.

- (3) Kong Lothar, hvorom her tales, er den samme, hvoraf det forrige Kongerige Lotharingen har faaet sit Navn; Søn af Keiser Lothar I., og Sønnesøn af Keiser Ludvig den Fromme. Af Kierlighed til den skønne Valdrade forklod han 857 sin Gemalinde Trutberge, der siden fandt Beskyttelse hos hans Farbroder Carl den Skaldede. Pave Nicolaus I. gik frem med stor Alvorlighed og Estertryk i denne Begivenhed, affatte Erkebisperne af Trier og Coln, der havde bidraget til Lothars Egetkabs Ophevelse og ny Giwtermaal, fra deres Værdighed, og lyste dem i Kirkens Band. Sagen blev meget vidtloftig, og foraarsagede stor Twist mellem Kong Ludvig den Frommes Børn og Esterkommere; og Paven overdrev tilsidst sine Fordringer saa vidt, at han endog gjorde Kongerne Ludvig den Tydskke og Carl den Skaldede misfornøiede, hvilke dog ellers i denne Sag havde lader sig bruge med og for ham. Om denne hele Sag handles udførlig i Meusels Historie af Frankrig, første Deel, eller Allgemeine Welthistorie, 36. Deel, eller Geschichte der neuern Zeiten, 18. Deel, S. 155, hvor tillige anføres de gamle Skribenter, hvoraf Esterretningerne ere tagne.

§. 26.

Paa det Haab, de danske Gesandter ved det romerske Hof havde om dette Brevs Virkning, synes en Skrivelse fra Abbed Wilhelm af Eskildsøe 1196. eller Ebelholt til Abbed Wilhelm i Esrom at have Hensyn; hiin melder deri denne, at deres Erinde vel ikke var gandske udsørt, men at deres Bestræbelser dog havde erhholdet en lykkeligere og virksommere Fremgang; derhos melder han om det Pavelige Brev, og forsikrer at han vilde have sendt Abbeden af Esrom det, hvis han ikke holdt sig forvissnet om, at en hans Klosterbrødre tilsendt Afskrift deraf let kunde komme ham tilhønde (*).

(*) Epist. Vilh. Abbat. Lib. II. Ep. xxxvii. l. c. p. 46. Det Pavelige Brev, hvorom her tales, som uden Tvivl var det, der efter Brevskriverens Udladelse gav Gesandternes Erinde mere Estertryk og Fremgang, kan vel ikke være andet end det anførte alvorlige Pavens Brev. Dette bevæger mig til, isteden for det af Bartholin antagne Aar 1195, at give dette Brev Aarstallet 1196.

§. 27.

Det synes, at de danske Gesandter selv er blevet paalagt af Paven, at overbringe det Brev til Erkebispnen i Rheims, maaskee ogsaa det til Erkebispnen i Sens, hvori det befales disse Prælater at bevæge Kongen til Forsoning med sin Gemalinde, og at forbyde ham alt andet Egtekab; i det mindste havde de Pavens Befalinger, denne Kongelige Skilsmissetrette betræffende, i Hænde, hvilke de skulde tilstille Cardinal Melior, der den Tid var i Frankrig (1); ogsaa havde de et Brev fra Paven til Kongen at overbringe (2). Men da de paa Reisen fra Rom vare komne til Dijon, bleve de der af Hertugens i Burgundien Tjenere anholdte og bragte i streng Fængsels Forvaring (3). Under disse Omstændigheder tilskrev Abbed Wilhelm Kongen i Frankrig, bedende ham ydmygelig, han maatte dog tilbagekalde de i Henseende til Egtekabets Ophøvelse med Dronningen saiede Foranstaltninger. Han bevidner at Gesandtskabet medbragte en Formaningskrivelse fra Paven til Kongen, der intet indeholdt til hans Foragt, men sigtede til hans sande Bedste. Kongen maatte dog betænke, om det geraadede ham til Ere, at holde en fattig Mand, en Herrens Præst, fangen. Men holdt Kongen for, at dette hidrog til hans Berømmelse, sommede det sig ikke for Abbeden, at sætte sig derimod. En
Tjener

Tiener er pligtig til at adlyde sin Herres Bille, skönt han ikke vidste sig uskyldig i nogen Brøde, der havde kundet paadrage ham Fængsel, det maatte da have været den, at han søgte at bevare Kongen fra at forsynde sig. Men var det end saa, hvorfor skulde den Uskyldige fordømmes med den Skyldige? Og den danske Konges Cantsler og Pavens Gesandt holdtes, ligesom han, fangen, en oprigtig og uskyldig Mand, hvis Levnet var et Speil for enhver, der intet Ondt havde gjort, blot fordi han, ligesom Abbeden, var Overbringer af en Pavelig Skrivelse, undsaae de Uretskafne sig ikke at lægge Haand paa Herrens Salvede. Kongen maatte altsaa, om han vilde, beholde ham, Abbeden, i Fængsel, men befale at Cantsleren maatte løslades (4).

Jkke saa meget ved denne Skrivelse, som ved Forbøn af Cistercienser Abbeden i Clairvaux, erholdt Gesandterne efter syv Dages Fængsel, formedelst et Forlig, deres Frihed, men ikke førend de eedelig havde lovet, saafremt deres Løsladelse maatte mishage Kongen, igien at lade sig henføre til Dijon eller et andet Sted. Cantsleren, som melder Cardinal Melior saavel dette som den hele Dmgang, feier til, at da det ikke er ham tilladt at komme til Cardinalen, saa sender han ham det Pavelige Brev; beder ham imidlertid hos Kongen at udvirke Gesandterne Løsladelse at komme til Cardinalen og tale med ham, overladende i øvrigt til ham, hvad der i Henseende til den tilføiede Fornærmelse maatte være at foretage.

(1) Epist. Vilh. Abbat. Libr. II. Ep. lxxv. l. c. p. 69.

(2) Idem. Epist. xxv. ibid. p. 45. Formodentlig var det det Brev som staaer l. c. S. R. D. p. 85. Er det saa, da er det meget lemsføldigt; og virkelig gif Paven frem mod Kongen med megen Skaansel.

(3) Idem. l. c. p. 69.

(4) Idem. l. c. p. 45.

(5) Idem. l. c. p. 69 seq.

§. 28.

Al hvad der mødte de danske Gesandter, der havde Pavens Fravaadelsesbrev til Kongen, og Befalinger til den franske Geistlighed at overbringe, lod det sig allerede slutte, at Philip August aldeles ikke var sindet at efterleve de pavelige Formaninger og Foranstaltninger. Han havde strax efter sin

Skils-

Skilsmisse fra Dronning Ingeborg, været betænkt paa et andet Giøtermaal. Først havde han i Sindet, at giøre sig Keiser Henrik VI., der holdt Kong Richard I. af England fangen, til Ven, ved en Formøling med en af Keiserens Nærpaarørende, for derved at giøre sin Fiendes, den brittiske Konges, Befrielse vanskeligere. Hans Vals falde paa den Pfalziske Prindsesse Agnes, som var en Datter af Pfalzgreve Conrad, Keiser Henriks VI. Farbroder, og allerede i sin Barndom var forlovet med den berømte Hertug Henrik Loves Søn den sariske Prinds Henrik. Og virkelig var Keiseren dermed saa vel tilfreds, at han kaldte Pfalzgreven til sit Hof, og raadete til denne Forening; han skal og have billiget dette Forflag; men neppe havde Moderen udladt sig til Datteren herom, at denne jo strax yttrede sin Modhyst dertil. Efter en brittisk Forfatters (1) Vidnesbyrd erklærede Prindsessen, at hun havde hørt, paa hvilken uanstændig Maad Kongen af Frankrig havde forskudt sin ædle Gemalinde, den danske Konges Søster. Exemplet, saade hun, var afskrækkende. Paa Moderens Tilspørgende, hvem hun da ønskede sig til Gemal, erklærede hun sig for den allerede i hendes Barndom med hende forlovede sariske Prinds; Pfalzgrevinden lovede Datteren at søie hendes Attraae. Den sariske Prinds, Kong Richards I. Søstersøn, blev indbudet, kom, modtog Datteren af Moderens Haand, og fuldbyrdede hastig Ægteskabet. Da Keiseren erfoer dette, blev han opbragt, og giøtde Pfalzgreven bitter B. breidelse; denne undskyldede sig med, at Formølingen uden hans Forevidende var sluttet og fuldbyrdet. Nu vilde Keiseren have dette Ægteskab ophævet, men Pfalzgreven bad ham at overveie, at dette ikke uden hans Datters yderlige Beskæmmelse kunde lade sig giøre. Ægteskabet blev staaende; og Kong Philip August saae sig skuffet i sin Forhaabning (2).

(1) Guil. Neubrig. l. c. Lib. IV. Cap. xiii. p. 470. Bromton. l. c. col. 1251.

(2) Guil. Neubrig. l. c. Roger Hoveden. l. c. p. 731. Arnold Lubec. Lib. IV. Cap. xx. p. 418.

§. 29.

Skal man fæste Tiid til den allerede ofte anførte brittiske Skribents Vidnesbyrd (1), saa har derefter Kong Philip August gandske forliget sig med Kong Richard I. af England, og vildet ægte hans Søster, Kongens af Sicilien

ken Wilhelms II. Enke. Philip havde befuldt Kongen for, at han paa sit Korstog skulde have myrdet Conrad, Greven af Montferrat; men da Assasinernes Fyrste, der er bekendt under Navnet af den Gamle paa Bierget, havde i en Skrivelse til Philip August bortryddet denne Mistanke, skal han 1195. have kiendt ham uskyldig i denne Misgjerning, og besluttet forommeldte Forbindelse (2); men den kom ikke til Virkelighed. Enkedronningen af Sicilien vilde ikke give en Fyrste sin Haand, der saa letsindig havde forskudt sin første Dronning, den elskværdige Prindsesse af Danmark. Efter samme Skribent havde en anden høibyrdig Dames Forældre lovet Kongen deres Datter, om hvem allerede en anden af Tydsfflands Store og Mægtige havde anholdt (3). Forældrene, der foretrak den Kongelige Formæling, lode deres Datter med stor Pomp føre til Frankrig; men da hun kom igiennem sin første Veilers Lande, kastede hun sig frivillig i hans Arme, og saaledes forsvandt ogsaa dette Kongens Haab (4).

(1) Guil. Neubrig. Lib. 5. Cap. xiv. p. 488 seq.

(2) Forfatteren fortæller Si' dragelsen under Karstallet 1195; og er det rigtig, maa det være skeet den Gang Freden mellem Philip og Richard kom i Stand, hvilken dog ifflun var af liden Varighed. Rigord. l. c. p. 39 seq. I øvrigt har Bromton l. c. col. 1252 et ligesaadant Brev, som skal være skrevet af den Gamle paa Bierget for at retfærdiggjøre Kong Richard, men til Hertug Leopold af Østerrige, der paa Reisen giennem hans Land havde taget denne Konge fangen og ud'everet ham til Keiseren. Brevet har det utimelige Datum: Dimidio Septembris anno ab Alexandro Papa quinto. Ellers fortæller han Markgrevens af Montferrat Mord omstændeligere end ffedt er i det, der findes hos Wilhelm af Newbury. Overalt kan man lade den hele Beretning om Brevet fra den Gamle paa Bierget staae ved sit Værd; thi saasnart Kong Philip var fundet at forsone sig med sin Modstander, og siden nærmere at forbinde sig med ham ved at ægte hans Søster, behøves vel ikke Richards Retfærdiggjørelse formedelft den Gamle paa Bierget.

(3) At det har været en tydsff Fyrste eller en anden tydsff Herre af den høie Adel siges vel ikke udtrykkelig; men Omstændighederne gjøre det rimeligt.

(4) Guil. Neubrig. l. c. p. 40.

S. 30.

Hvad Beskaffenhed det end kan have havt med disse den franske Konges foregiøvende Giøtternaals Forsøg; saa lod han sig dog ligesaa liden ved det feilslagne Haab, som ved Pavenes Formaning, ja endog alvorlige Skrivt af-
 fkrælle

Skralle fra Bestueninger af samme Art. Han formølede sig med Agnes, en 1196. Datter af Berthold IV., Hertug af Meran og Dalmatien og Markgreve af Istrien (*).

(*) Rigord. l. c. p. 40, og Guil. Armor. l. c. p. 78, navne Prindsesse Marie, Datter af en Hertug af Mähren og Böhmen, og Markgreve af Istrien; men Gestu Innoc. III. l. c. p. 56 melde, at hun var en Datter af Hertugen i Meran. Dette Meran var en Landstrækning ved Adyr eller Etsch i det nuværende Tyrol; see Mansis, efter Spondans Anekdning, meddelte Anmærkning til det 20. Bind af hans Udgave af Baronii Annaler, eller til det første Bind af deres Fortsættelse, Odorich Raynald, Pag. 14. No. 1. Man seer let, at Merania og Morania ere blevne forverlede. Men at Prindsessens Kader ei heller har været en Hertug af Böhmen, beviser Blondel de formula Christo regnante. p. 332, i det han viser, at Böhmen, allerede et Kongerige siden 1086, den Tid adlydede Premislav, Bladislavs Søn.

Roer Hoveden ad ann. 1195 skriver: Philippus Rex Franciæ duxit sibi in uxorem filiam Ducis de Geneft in Alemannia. l. c. p. 759. At dette Geneft, eller efter en anden i Randen bemærket Læseart Gueft, er: fordrejet Navn, 'er klart af sig selv, da intet Sted af dette Navn findes i Tydskland, hvorpaa det kunde passe sig. Blondel l. c. p. 331 seq. har alt anmærket, at man aldeles ikke maatte søge det i det egentlige Alemannien eller Svaben; thi, siger han, Mathæus Paris ad ann. 1192, naar han taler om hvorledes Richard I. blev tagen til Fange, kalder Stedet, hvor han blev fanget, Gynatiam, og lærer os, at det ligger i Østerrige ved Donau, og at Hertugen af Østerrige paa den Tid der opholdt sig. Da nu Mathæus Paris for øvrigt i den hele Fortælling følger Roger af Hoveden Skridt for Skridt, og denne sidste kalder Stedet, hvor Richard blev taget, Weennam eller Wennam, d. e. uden Tvivl Wien, l. c. p. 717: saa synes det af Geneft gjorte Gynatia at betegne Wien, og Dux de Geneft en Hertug af Wien eller Østerrige; og at Roger af Hoveden (efter Blondels Dom) har gjort sig skoldig i ligesaadant Forverling af Hertug Leopold VI. af Østerrig ifreden for Hertug Berthold IV. af Meran, som man ellers træffer hos ham ved anden Leilighed. I øvrigt hed ikke Prindsessen Maria, som Rigord og Wilhelm af Bretagne kalde hende, men Agnes.

Chronic. Andrense (hos d' Achery l. c. Pag. 826) fortæller, Anno Domini MXXCVI Philippus Rex Francorum filiam ejusdam comitis Alemannici Ingelburgi Reginæ superinduxit; han angiver altsaa rigtig Haret og Giortemaal, men ikke Personen, Kongen ægte.

§. 31.

Da den uslykkelige Dronning Ingeborg fik denne Kongens Opsersel at vide, skrev hun, eller formodentlig Abbed Wilhelm i hendes Navn, et ynkeligt Brev til Paven (1). Tre Aar, skriver hun, er det siden Kongen tog mig, der var mandvooren, til ægte, og efter Naturens Orden teede sig som

Mand imed mig. Nu har han, efter Dievelens Indskydelse, eller forledet af ondskabsfulde Fyrster, givet sig med en Herings (2) Datter, og beholder hende som sin Gemalinde, men mig haver han befalet at lade indspærre i et vist Slot; — — nu anfører han intet nær Slegtsskab, ei heller nogen anden Forbrudelse, der kunde berettigge ham at skille sig fra mig. — Hans Villie er ham Beslutning, hans Halstarrighed Lov, hans Maserie Forneielse. — — Jeg eder mit Blod med Kummer, og blander min Dril med Taarer. Kongen foragter Eders Helligheds Befalinger. — Jeg er stædt i utallige Trængsler; om jeg ikke erholder pavelig Bistand, bukler jeg under for Døden.

(1) S. R. D. Tom. VI. p. 85. Inter diplom. ad Histor. Ingeborgis Reginae Vitum. Min Formodning, at Abbed Wilhelm har opsat Brevet, grunder sig derpaa, at iblandt hans Epistler, som alt er anmærket, adskillige flere af ham for hende og andre i denne Anledning skrevne Breve ere i Behold.

(2) Det hedder: Filiam Ducis S. Dette S. maa vel være misforstaaet Abbreviatur.

§. 32.

Ogsaa den uheldige Ingeborgs Kongelige Broder vendte sig paa ny til Paven, og forestilte ham i en af Abbed Wilhelm opsat Skrivelse, at Paven vel havde truet Kongen af Frankrig med Bænd, men denne havde, som en halstarrig Rebel, foragtet Pavens Befaling. Nu var intet andet tilbage, end at Paven maatte belægge Frankrig med Interdict. Kongen haaber, at hans Ven ikke bliver frugtesløs; saa meget mere som han stedse villig haver baaret den romerske Kirkes Lydighedsaaag, og at han aldrig vil forlade den romerske Kirke, det være da, at den første forlod ham (*).

(*) Epist. Villh. Abbat. Lib. I. Ep. xxx. l. c. p. 27.

§. 33.

1196. Et andet ogsaa af Abbed Wilhelm opsat Brev lod Kongen af Danmark afsaae til Cardinalerne. Deri klager han, at Kongen af Frankrig, trods de til ham ergangne Befalinger, isteden for igjen at tage sin Gemalinde Ingeborg til sig, haver indladt sig i Egtsskab med en anden, ikke Gemalinde,

inde, men Bølerffe, hvorfor han nu beder, at det hele franske Rige maa lyfes i Kirkens Bånd (*)

(*) Epist. Vilh. Abb. Lib. I. Ep. xxxiii. l. c. p. 28 seq.

§. 34.

Ved samme Tid skrev Abbed Wilhelm til Kongen af Danmark, deels, 1196 som det lader, for at forebygge en befrygtet Uvilfredshed hos Kongen med hans Dødsfæl, hvilken han retsfærdiggjør, deels for at undskyldte den store Udgiør, hvilken hans Gesandtskab og Erinde i Frankrig gjorde uundgaaelig (*).

(*) Epist. Vilh. Abb. Lib. II. Ep. xi. l. c. p. 68.

§. 35.

I det følgende Aar lod Abbed Wilhelm tvende Skrivelser afgaae til 1197. Cardinal Cincio, ogsaa, som det synes, denne Sag angaaende (1). For øvrige blev derudi i Pave Coelestins III. levende Live intet Afgjørende foretaget. Hvor gierne Paven vilde skaae Kongen af Frankrig, sees af et allerede i Aaret 1196 ham tilskrevet og forhen (2) anført Brev; thi deri bevidner han udtrykkelig, (efterat have kiendt Skitsmissedommen uefterrettelig, og indstændig formanet Kongen iaien at forene sig med sin Gemalinde Ingeborg), at han havde saa stort personligt Vennskab for Kongen, at han ikke skulde være gaaet saa vidt, dersom Pavens Vere og Kongens eget Bedste havde tilladt at forfare anderledes (3). Desuden kunde ingen lille Skridt mere ventes af Pavens høie Alder. Udaf den Forlegenhed, hvori han maatte være, da han 1198 ligesaa lidet vilde giøre den franske som den danske Konge misfornøiet, hialp Døden ham snart (4); den traf ham i Rom, efter en Sygdom, i hans Re- gierings syvende Aar (5).

1198
d. 8.
Jan.
eller
Matten
forber.

(1) Epist. Vilh. Abb. Lib. II. Ep. 11. et 111. l. c. p. 63 seq.

(2) See foran §. 27. Not. (2).

(3) Dipl. ad Histor. Ingeborg. S. R. D. Tom. VI. p. 85.

(4) Gest. Innoc. l. c. p. 56.

(5) Roger Hoveden, l. c. p. 777. ad ann. 1198, skriver: Eodem anno Coelestinus Papa senio et gravi morbo laborans obiit Romæ mensē Januarii, 6 Idus ejusdem

70 C. Historisk og Chronologisk Undersøgelse af Skismissetretten

mensis feria sexta, septimo anno Papatus sui. Denne hele Tidbestemmelse er rigtig, paa den liden Omstændighed nær. at 6. Idus Januarii (da Søndageboostavet var D, og Paasken indfaldt den 29. Marts) ikke var feria sexta, d. e. en Fredag, men feria quinta, d. e. en Torsdag. Forretsen erfares Coelestius III. Dødsaar ogsaa af Vita Coelestini III. et Vita Innoc. III. apud Murator. S. R. Ital. Tom. III. pag. 480, hvor i det ene Tilfælde Marts 1197, efter Marts Beregning fra den 25. Marts, i det andet, efter den fra Julen, 1198 angives for Pavenes Dødsaar.

§. 36.

1198
d. 8.
Jan. Dagen efter Coelestius Død, valgte Cardinalerne til hans Eftermand Cardinalen Lotarius, der nu antog det Navn Innocentius III. Han var kun 37 Aar gammel. Denne Omstændighed, der i hans Valg gjorde nogen Vanskelighed, da en saa ung Mand berøvede alle bedagede Cardinaler Udsigten til nogensinde at vorde Paver, gav tillige Forhaabning om en drifstig Pave, og Følgen af disse Efterretninger vil give Beviis paa hans Virksomhed.

(*) Roger Hoved. l. c. p. 777, it. Vita Innoc. III. ap. Murator. l. c. p. 480, it. Ge-
sta ejusdem, men ikke efter Muratoris Udgave, men efter den nyeste, den jeg stedse
har anført, Pag. 6 seq., hvor ogsaa Pag. 7. Not. 1. en liden Vanskelighed over
Coelestius III. Dødsdag, og Innocents III. Valgdag til Pave, som Muratori i sine
Annalæ havde bemærket, er anført, men tillige nok sagt, hvorved den kan hæves.

§. 37.

Fra denne Tidspunct af begynder denne Historie at faae mere Interesse, i det Kampen mellem den Pavelige Myndighed og Kongens Magt, tilligemed mangehaande tildeels tvetydige Vendinger, hvilke denne Trette fik, fremstille et mærkeligt Skuespil; ogsaa findes fra denne Tid af mange hidhørende Hoveddocumenter i det forommeldte af Brequigny og de la Porte du Theil udgivne, Frankrig især betræffende, diplomatiske Verk, og det i begge Tomer af det andet Bind, der indeholde Innocents den Tredies deels fuldstændigere end forhen, deels nu først trykte Breve. Denne rige Skat af Efterretninger, tilligemed de øvrige skønne Kilder til denne Historie, skal jeg benytte mig af ved denne Undersøgelse, hvilken jeg, saasnart mine øvrige Forretninger vil tillade det, agter at levere.

